

hus forbi

nr. 85 maj 2009

| pris 20 kr.

| 8 kr. går til sælgeren

| køb kun af sælgere med synligt id-kort

TEMA

I fængsel

Løsladt til gaden

Fanger
mediterer sig til ro

Kæmper for bedre
forhold for indsatte

UDGIVER: Foreningen Hus Forbi
Tornebuskegade 1, baghuset 2., 1131 København K
Tlf. 2990 2424, www.husforbi.dk

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR:
Stig Tarnow
stt@drk.dk

REDAKTØR-TEAM:
Tina Juul Rasmussen, tlf. 2990 2424
tina@husforbi.dk
Karen Pedersen, tlf. 2990 2424
karen@husforbi.dk

SALGSMEDARBEJDER:
Leif Baran, tlf. 3132 8456
leif@husforbi.dk

SÆLGERREPRÆSENTANT SJÆLLAND:
Preben Larsen, tlf. 5055 0175

DEBATINDLÆG OG ANNONCER:
redaktion@husforbi.dk
Næste nummer udkommer den 1. juni.
BIDRAG: Hvis du vil give et bidrag til Hus Forbi, kan du sætte beløbet ind på dette konto-nr.: (9541)60028842. Mærk indbetalingen "bidrag".

DISTRIBUTION: Boforner for hjemløse, varmestuer, medborgerhuse m.m. kan fungere som distributør for Hus Forbi – dvs. være udleveringssted af avisen til sælgerne. Kontakt os på: tlf. 3132 8456 (se listen af distributører på www.husforbi.dk).

ABONNEMENT: Standardabonnement: 340 kr.
(12 numre om året – inkl. moms, porto og gebyr).
Støtteabonnement: 540 kr.
Henvendelser om abonnement på tlf. 7026 7006 eller karina@notat.dk

FORSIDEFOTO: Flemming Schiller
LAYOUT: salomet grafik
TRYK: Medieselskabet Nordvestsjælland
OPLAG: 70.000
ANTAL SÆLGERE: ca. 500
LÆSERTAL: 2. + 3. kvartal 2008 ifølge TNS Gallup: 386.000
ISSN: 1397-3282

OM HUS FORBI: Hus Forbi udkom første gang i 1996, avisen udkommer nu en gang om måneden. Hus Forbi sælges af hjemløse og tidligere hjemløse eller andre socialt udsatte mennesker – det, man under ét kan kalde 'skæve eksistenser'. Avisen sætter fokus på udsatte mennesker og fattigdomsproblemer. Formålet er at nedbryde fordomme om marginaliserede grupper både via indholdet af Hus Forbi og i mødet med sælgeren. Hus Forbis sælgere er alle udstyret med et id-kort udstedt af Hus Forbis sekretariat. Salget af Hus Forbi fungerer for sælgerne som et alternativ til tiggeri og evt. kriminalitet. Indholdet i Hus Forbi produceres primært af professionelle freelancere, fotografer og illustratører. Hus Forbi er medlem af det internationale netværk af gadeaviser, INSP.

Det går din 20'er til

Vi støtter Hus Forbi

Vil du også støtte Hus Forbi?

Det koster 5.000 kr. om året at få sit firmalogo her på siden. Send en mail til redaktion@husforbi.dk

| LEDER |

Ingen boliggaranti til løsladte

219. Så mange ventede ifølge den første danske hjemløsetælling i uge 6, 2007 på at blive løsladt til hjemløshed. Præcis hvor mange der hvert år bliver løsladt til gaden, ved vi ikke. Men vi ved, at der ikke er nogen garanti for tag over hovedet, når man bliver løsladt – uanset om det er på prøve eller efter endt afsoning.

Som bekendt kommer man i fængsel for at blive straffet. Men opholdet har også til formål at resocialisere, så man igen kan begå sig ude i samfundet efter endt straf. Derfor bliver indsatte med domme på over tre måneder som hovedregel prøveløsladt, når to tredjedele af straffen er udstået, så de så at sige får mulighed for at 'øve' sig.

For at blive prøveløsladt skal man have en 'passende bolig', dvs. en fast adresse et sted eller mulighed for ophold på f.eks. et herberg eller forsorgshjem, men det har langt fra alle indsatte. Nogle er hjemløse, inden de kommer i fængsel, andre mister boligen, mens de sidder inde. Og på herbergerne er der ofte pladsmangel.

For at gøre 'historien' færdig: Kan man ikke blive prøveløsladt, fordi man ikke har et sted at bo, må man sidde hele straffen – og bliver så ofte løsladt til gaden i sidste ende.

I Norge er politikerne efter alt at dømme på vej med en boliggaranti for løsladte. Sådan en er der desværre ingen planer om herhjemme. Det nærmeste, vi kommer, er regeringens hjemløsestrategi, hvor en af de fire målsætninger er, at ingen skal udskrives fra en behandlingsinstitution eller løslades fra fængsel uden at have et sted at bo.

Et fint mål, men langt fra en garanti.

Det er kommunernes ansvar at sørge for, at borgere uden tag over hovedet har et sted at bo. Men der mangler boliger, især boliger, som mennesker på kontanthjælp eller pension har råd til. Og der mangler skæve boliger, hvor mennesker, som ikke passer ind i eller ikke trives i en 'almindelig' lejlighed, kan bo – med støtte i hverdagen.

For tag over hovedet gør det ikke alene. Ofte følger der mange andre problemer med det at være hjemløs. Problemer med gæld, (psykisk) sygdom eller misbrug, som der også skal tages hånd om.

I dette nummer sætter vi fokus på livet bag tremmer. Du kan bl.a. læse om Dennis Patrick Knudsen, som har været hjemløs i 20 år. Næsten halvdelen af tiden har han haft adresse i et af de danske fængsler, og utallige gange har han taget turen fra fængslet til gaden – og tilbage til fængslet, hvor der i det mindste er struktur på hverdagen.

For Dennis er målet ikke at komme ud og få sin egen bolig. Han har selv indset, at det ikke går. I stedet drømmer han om et bofællesskab med stabilitet og støtte. Et sted, hvor han kan få hjælp til at få styr på sit heftige alkoholmisbrug, der er stærkt medvirkende til, at han gang på gang vender tilbage til kriminalitet og livet på gaden.

Lad os håbe, at hans drøm går i opfyldelse.

Tina Juul Rasmussen og Karen Pedersen
Hus Forbis redaktørteam

INDHOLD

4 **TEMA** I FÆNGSEL

4 Løsladt til gaden

6 "Jeg vil gerne løslades
til et bofællesskab"

8 Mediterer sig til ro

10 Fanger kan ændre
adfærd

11 Fængslet forandrer
folk til det værre

12 En ny start med
Cafe Exit

15 **Femstjernet herberg**
21 tidligere hjemløse mænd
bor på luksusherberg i Berlin.

24 **Arbejdernes digter**
Carl Scharnbergs tekster
lever stadig.

19 **NOTER**

29 **LÆSERNE SKRIVER**

30 **X-ORD**

31 **VORHERRES KØKKENHAVE**

32 **HISTORIE FRA GADEN**

- Uvisheden er det værste,
siger Susanne, som sidder i
Vestre Fængsel og venter på
sin dom.

TEMA 4-12

I FÆNGSEL

16

Bag familieidyllen

Anne-Mette fra Svendborg
voksede op med druk og vold.

20

- I løbet af min
første måned som
hjemløs efter en
konkurs skyder
en fjortenårig min
ven og hjemløs på
grund af et stykke
pizza.

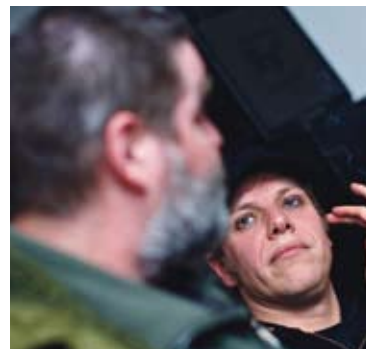
22

Vagabonder med fast base

Hjemme hos Knæhøj og Spøjsen
i Horsens.

26

En plade bliver født

Partypiraten møder sine idoler:
bandet Magtens Korridorer.

13

Social mur deler Berlin

Forhadet sociallov gør livet surt
for hjemløse i Berlin.

ET BILLEDE FRA GADEN

foto Holger Henriksen

Godt ord igen Røde Orm har hældt nogle mindre pæne gloser ud over Asser (i kørestolen), så han må ned på asfalten for at sige undskyld. Særlig angerfuld virker han nu ikke ...

Løsladt til gaden

En del indsatte bliver løsladt til gaden, når fængselsporten smækker bag dem. I Norge er man ved at lave en garanti for bolig til løsladte. Det burde man også gøre herhjemme, mener flere i fængselsvæsenet.

af Tine Seibæk
| tine.boel.s@gmail.com

Løsladt og hvad så? For nogle betyder farvel til fængslet også farvel til tag over hovedet. Ikke alle har nemlig en bolig at komme ud til. Og uden et sted at bo kan det være svært at holde fast i det nye liv, risikoen for at falde tilbage i kriminalitet er stor. Det er ét problem.

Manglende bolig kan også betyde, at indsatte ikke kan blive prøveløsladt og dermed kommer til at sidde længere, end de ellers skulle have gjort.

For at blive prøveløsladt efter at have udstået to tredjedele af straffen skal man nemlig have en 'passende' bolig. Det kan være egen bolig eller hos venner og familie, der står inde for, at man kan bo der. Som noget nyt kan det

også være en plads på et forsorgshjem eller et herberg. Har man ikke noget at komme ud til, får man afslag på prøveløsladelse.

- Det betyder, at mange bliver 'kreative' i forhold til at opfinde en løsladelses-adresse. De får måske en kammerat til at sige god for, at de kan bo hos ham – men reelt dukker de ikke op eller forsvinder efter et par dage, siger John Hatting, formand for

Kriminalforsorgsforeningen (fagforening for lærere, pædagoger og socialrådgivere i Kriminalforsorgen, red). Han hilser de nye regler om, at indsatte kan blive prøveløsladt til et herberg eller et forsorgshjem, velkommen. Det er bedre end ingenting.

- Men det rykker ikke langt. Mange herberger er optaget og har ikke tomme pladser, der står og venter på de løsladte.

Kan man ikke blive prøveløsladt, må man sidde tiden ud og bliver så ofte løsladt til gaden. Og det er et problem, for ifølge John Hatting er der stor forskel på at blive prøveløsladt og skulle sidde hele straffen.

- Jo længere tid i fængsel, jo mere socialt handicappet. Som prøveløsladt er man ofte underlagt tilsyn af Kriminalforsorgen i Frihed. Her er der socialrådgivere, der kan hjælpe med at betale regninger, blive skrevet op til en bolig osv. Der er ikke tilsyn efter endt straf. Det er en væsentlig forskel.

Derfor mener John Hatting, at det er essentielt at have en bolig. Også fordi risikoen for, at man ellers ender i fængsel igen, stiger markant.

- Alle skal garanteres en bolig. På den måde kan samfundet tage et fornuftigt ansvar for de svageste borgere.

Svært at skaffe en bolig

Der findes ingen samlet statistik over, hvor mange der bliver løsladt til gaden. Ifølge hjemløsetællingen fra SFI, Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, ventede 219 indsatte i uge 6 i 2007 på at blive løsladt til hjemløshed.

I det lukkede statsfængsel i Vridsløselille ved København er det ifølge behandlingskonsulent Anette Eller højst fem om året ud af et par hundrede, der bliver løsladt til gaden.

- Men det skyldes, at vores

afsonere er idømt lange straffe, og mange kommer videre herfra til åbne fængsler, siger Anette Eller.

Hun medgiver, at der kan være et problem i forhold til indsatte, der har korte straffe – fordi der ikke er boliger nok.

- Men vi prøver i det mindste at ringe til et forsorgshjem og høre, om vedkommende kan få et værelse et par dage.

I det åbne statsfængsel ved Horserød tjekker man med Folkeregisteret, at fangerne rent faktisk er tilmeldt de adresser, de opgiver ved prøveløsladelse.

- Det er ikke nok at komme med en underskrevet erklæring fra en kammerat, siger Helle Leth, der har ansvar for den socialfaglige indsats og misbrugsbehandlingen.

- Vi bestræber os på, at man, når man skal prøveløslades, har et 'ordentligt' sted at bo.

Men det kan være svært.

- Vores indsatte sidder her kun i gennemsnit i tre måneder, og på så kort tid kan vi jo ikke 'hekse' boliger frem. Vi kan hjælpe folk med at blive skrevet op, men der er års ventetid. Og vi har nogle, der bliver løsladt til gaden efter endt straf, siger Helle Leth.

Norge vil lave garanti

Men hvordan løser man så problemet?

- Det er en kommunal opgave at skaffe tag over hovedet på folk. Så det kræver, at kommunerne sørger for, at der er flere billige boliger og boliger, hvor skæve ek-

sistenser kan bo, siger Helle Leth.

Og måske er problemet ikke umuligt at løse – hvis viljen er der. I Norge var det på et tidspunkt hver anden fange, der blev løsladt til gaden, ifølge avisen Dagbladet. Her er man nu ved at lave en omfattende reform af

- Alle skal garanteres en bolig. På den måde kan samfundet tage et fornuftigt ansvar over for de svageste borgere.

John Hatting, formand for Kriminalforsorgsforeningen

Kriminalforsorgen. En af grundstenene i forslaget, der har bred tilslutning og skal behandles i Stortinget i foråret, er, at der skal stå en bolig parat til alle løsladte.

Det er sød musik i John Hattings ører.

- Det nytter ikke, at man bliver løsladt til en proforma-adresse – og derfor ender på en bänk i parken. For så starter den onde

spiral med stoffer og fornyet kriminalitet. Lige indtil man bliver anholdt og igen får husly, siger John Hatting, der mener, at Danmark bør tage ved lære af den norske reform.

Men hvad så, når der rent faktisk ikke findes de nødvendige boliger?

- Boligsituationen er mindst lige så vanskelig i Norge som i Danmark. Så selvom forslaget umiddelbart virker håbløst, handler det om politisk vilje.

Minister melder hus forbi

Ifølge velfærdsminister Karen Jespersen (V) har Danmark ikke en lovgivning, der giver bestemte grupper særlig ret til en bolig – heller ikke i forbindelse med løsladelse. Ministeren henviser til regeringens hjemløsestrategi, hvor et af målene er at skaffe boliger til løsladte.

- Der er i dag de nødvendige redskaber til at afhjælpe bolig-manglen for de kriminelle, der løslades fra fængsel, siger Karen Jespersen og henviser til, at Velfærdsministeriet, Beskæftigelsesministeriet og Direktoratet for Kriminalforsorgen har finansieret projekt God løsladelse. Projektet skal styrke samarbejdet mellem de forskellige myndigheder, når en indsat skal på fri fod.

Fakta er dog, at indsatte fortsat løslades til gaden. |

Efter at artiklen blev skrevet, er Karen Jespersen fratrådt som velfærdsminister.

TAL OM FÆNGSLER

- 15.700 personer var fængslet i løbet af 2007. 14.300 var mænd, 1.400 kvinder.
- Der er godt 4.000 pladser i de danske fængsler og arresthuse, heraf knap 1.500 pladser i åbne fængsler.
- Der blev afsagt 8.400 domme i 2007. 61 pct. af dommene var på tre måneder eller derunder. Seks pct. på over to år.

- Indsatte med en fængselsstraf på tre måneder eller mere bliver som hovedregel løsladt, når to tredjedele af straffen er udstået.
- 2.600-3.000 indsatte prøveløslades hvert år efter to tredjedele tid. Godt 20 pct. får afslag på prøveløsladelse, enten fordi de ikke vil acceptere vilkårene for løsladelsen, eller fordi Kriminalforsorgen skønner, at risikoen for ny kriminalitet er for stor.

- Der findes p.t. ingen tal på, hvor mange der hvert år løslades uden at have et sted at bo. Kriminalforsorgen er på vej med en statistik.

Kilde: www.kriminalforsorgen.dk

"Jeg vil gerne løslades til et

Dennis Patrick Knudsens andet hjem er de danske statsfængsler. Her har han siddet 28 gange. Ofte er han blevet løsladt til gaden, og den trækker ham hurtigt tilbage i de gamle kriminelle mønstre. Men denne gang vil han ikke mere.

af Birgitte Ellemann Höegh

| birgitte.hoegh@os.dk

foto Holger Henriksen

- Fængslet har hjulpet mig mange gange – også fra døden, siger Dennis Patrick Knudsen.

Vi sidder i rum syv på besøgsgangen i Vestre Fængsel i København – et lille lokale med briks, bord og to stole, et maleri på væggen af en fe, en håndvask og et vindue med tremmer for, hvor forårssolen strømmer insisterende ind og giver varme sammen med cigaretosen.

Fra vinduet kan vi se over på de gamle fængselsbygninger. Dennis udpeger den fløj, hvor han har siddet varetægtsfængslet siden 1. november sidste år.

- Jeg var i Frederiksberg Centret, og dér sad jeg i min brandert og pegede på en dame med en legetøjspistol. Så kom politiet og omringede mig, og jeg blev sat ind. Jeg har simpelthen nået at lave så meget lort denne gang – jeg har seks-otte domme og regner med at få et-to år for trusler om vold mod tjenestemand, tyveri osv., når jeg skal for retten i slutningen af maj. Når man er blevet dømt 19 gange for det samme, sparer man op hver gang, siger Dennis med et alvorligt drag om munden.

Fængselsopholdet stabiliserer

45-årige Dennis Patrick Knudsen har været

hjemløs de seneste 20 år. Sammenlagt har han været i fængsel i lidt mere end halvdelen. 28 gange har han siddet inde, og otte-ti gange er han blevet løsladt til gaden.

Når Dennis bor på gaden, er han i reglen stærkt påvirket af alkohol. Gadelivet slider hårdt på ham, bl.a. fordi han har en kronisk hudlidelse, som reagerer voldsomt på hans livsførelse, så han danner et lag skæl på sin hud.

Det er en helt anden Dennis, vi møder i Vestre Fængsel. Han er ædru, huden er fin, og håret nyvasket. Han er i ro og meget velformuleret.

Dennis ved godt, at fængselsopholdene stabiliserer ham, og lægerne har også sagt til ham, at hvis han ikke stopper med at drikke så meget, som han gør, vil han ikke overleve.

- Her får jeg et sted at bo, jeg får mad tre gange om dagen, er i alkoholbehandling og har jævnligt besøg af læger og sygeplejersker. Jeg går i skole, spiller badminton og fodbold, læser og ser tv. Men at jeg skal herind for at hjælpes, er utroligt – og i øvrigt også alt for dyrt for samfundet. Denne gang vil jeg bare så gerne løslades til et bofællesskab, siger han.

Et ledt sted

Sidste gang Dennis var fængslet, i 2007, var han inde at vende på Politigårdens Fængsel,

- Jeg stod uden for porten med mit habengut og tænkte: "Hvad nu? Og så: "Bajer!" Der var ikke noget at komme ud til.

fordi han under mange af de tidligere indsættelser er raget uklar med betjentene.

- Det er sidste station for fanger, der ikke opfører sig ordentligt, og det er et ledt sted. Man sidder i isolation hele tiden og skal have håndjern på, bare man skal på toilettet. Det er Så psykisk ødelæggende. Man bliver glemt

derinde, sat ind i en kasse, hvor andre ikke ved, hvad der foregår, fortæller han.

Da straffen var udstået, blev Dennis løsladt til gaden. Han havde ikke noget sted at bo, inden han røg i fængsel, og heller ikke efter. Men der var lavet en handlingsplan om, at han skulle arbejde på en mini-jernbane på Amager.

- Jeg stod uden for porten med mit habengut og tænkte: "Hvad nu?" ... og så: "Bajer!" Der var ikke noget at komme ud til. Forrige gang havde jeg heller ingenting. Jeg har haft to rigtige bopæle i de seneste 20 år. Det ene sted fik nogle venner smadret, så jeg endte med at have en kæmpe gæld, det andet sted var i en 'skæv bolig' på Amager, hvor der var alt for mange mennesker med problemer, så vi trak hinanden ned, siger Dennis.

Drømmer om et bofællesskab

Denne gang håber han, det bliver anderledes.

- Hver gang ender jeg på et herberg eller et forsorgshjem. Men jeg skal døleme ikke på herberg igen. Det med at ligge sammenbøjet på gulvet med 30 andre mennesker gider jeg ikke mere. Jeg har higet hele mit liv efter at komme i et bofællesskab med ligesindede. Jeg vil gerne løslades til et sted, hvor man deler mennesker op i grupper, der giver balance, og ikke danner hierarkier. Der skal være nogle, som kan hjælpe hinanden, og som skaber en anden ånd end i fængslerne. Men jeg har svært ved at tro på, at det nogensinde bliver til noget, siger han.

Ud over at blive løsladt til et bofællesskab har Dennis bedt om at få en behandlingsdom denne gang. Han er blevet mentalundersøgt, og lægerne mener ikke, at han psykisk syg, blot at han drikker for meget. Så nu er han gået til Retshjælpen.

- Der skal gøres noget ved mit alkoholforbrug og min psyke, for ellers står jeg i samme situation én gang til. Jeg vil gerne fastholdes i et længere forløb mellem mennesker, der ikke drikker. De siger, at jeg kan virke sindssyg, når jeg drikker, men at jeg ikke er det, når jeg er ædru.

Ingen kontakt med familien

Hvor længe Dennis skal sidde denne gang, ved han ikke. Prøveløsladelse, før straffen er udstået, kan ikke komme på tale. For at blive prøveløsladt skal man have et sted at bo, og har man ikke det, får man mange adresse hos fa-

bofællesskab”

milien. Men Dennis har ikke længere kontakt med sin familie.

- Min mor er 70 år og i live, og min bror ved, hvor han skal finde mig, hvis det er nødvendigt. Han opgav mig fuldstændigt for et halvt år siden – han ville ikke mere. Vi er ikke uvenner, men så længe jeg fører det liv, så vil han helst ikke blandes ind i det. Og jeg synes egentlig også, det er bedst sådan, siger Dennis.

Vi taler om hverdagen i fængslet. Dennis får mad i sin celle tre gange om dagen. Han skal ringe på en klokke for at komme på toilettet, bede om et bad og alt, hvad han ellers har brug for.

- Jeg indretter mig efter forholdene. Tidligere brokkede jeg mig meget, men det gør jeg ikke mere, for betjentene har fat i den lange ende. Hvis jeg ikke affinder mig med min situation, gør jeg dommen dobbelt så stor for mig selv. Jeg stifter ikke gæld – det har jeg omsider lært. Jeg passer mig selv, går på gårdture og i skole. Tidligere kendte jeg 20-30 fanger herinde, men i dag er 75 pct. nydanskere, og dem kender jeg ikke, så man kan godt føle sig meget alene på en gårdtur. Men jeg får fællesskab, når jeg går i skole, og har også meldt mig til en studiekreds og til stillegudstjeneste, fortæller han.

I skolen har Dennis bl.a. samfundsorientering og edb, og han går til badminton, gymnastik og fodbold. Man skal have otte forskellige fag for at få sin ugentlige dusør på 319 kroner, og det sørger Dennis for, så han har penge til bl.a. cigaretter.

- De dage, jeg ikke er i skole, ser jeg fjernsyn – og så læser jeg biblioteksbøger og tegneserier og læser i min bibel, som jeg har købt af fængselspræsten. Jeg kan godt lide at henholde mig til det, der står i Bibelen. Det er en slags terapi for mig. |

Når Dennis Patrick Knudsen sidder inde, har han tag over hovedet, får mad og er i behandling for sit alkoholmisbrug.

- Det er utroligt, at jeg skal herind for at blive hjulpet – og alt for dyrt for samfundet, siger han.

Indsatte, der før har været virkelig farlige, mærker sig selv mere og får empati.

Jakob Lund, underviser i Breathe Smart

Breathe Smart er et meditationstilbud til både indsatte og ansatte i Statsfængslet ved Horserød. De indsatte oplever, at de finder klarhed og ro i sindet. Nogle føler sågar, at det helt har ændret deres liv.

De indsatte i Horserød har lavet alle former for kriminalitet. Både stærke og mindre stærke fanger opsøger kurserne i meditation.

Mediterer sig til

af **Tine Sejbæk** | tine.boel.s@gmail.com
foto **Flemming Schiller**

Lyden af tunge ind- og udåndinger fylder rummet. Ni mænd og én kvinde sidder på stole i en rundkreds med lukkede øjne, mens underviser Jakob Lund instruerer i at ånde ind, holde vejret og ånde ud. Gardinerne er rullet ned, og i vindueskarmen blafrer et hvidt fyrfadsllys. Nogle af deltagerne har svøbt sig i mørke uldtæpper, og på gulvet inde i rundkredsen ligger dueblå liggeunderlag til yogaøvelser.

Uden for den røde nordsjællandske træbygning, hvor de indsatte mediterer, er træerne stadig halvnøgne. Men noget i luften fortæller, at vi er på vej mod lysere tider.

Stedet er Statsfængslet ved Horserød og et kursus i Breathe Smart, som består af meditation, yogaøvelser, samtaler og åndedrætsøvelser.

Ikke nogen nem vej

Det var Jakob Lund, der bragte Breathe Smart til Danmark. Han har undervist i det i otte år i fængsler i Danmark og udlandet. Han har selv en baggrund som misbruger.

Fangerne i Horserød har lavet alle former for kriminalitet. Breathe Smart-kurset bliver opsøgt af både stærke og mindre stærke fanger.

- Kursisterne er folk, der er trætte af at have det dårligt og er indstillet på at arbejde med sig selv. Fængselsmiljøet er super hårdt, uanset om man sidder inde eller er ansat. Ved at lave øvelserne bliver man mindre påvirket af andres negativitet, forklarer Jakob Lund.

Videnskabelige undersøgelser af Breathe Smart viser, at det i høj grad reducerer stress, depression og angst. Men kommer de indsatte også ud af kriminalitet?

- En del gør. Men man tager ikke bare et

kursus, og så er man ude. En del af vejen ud er, at man har tilbagefald og opdager: "Shit, det var ikke så fedt".

Mange får ifølge Jakob Lund en meget bedre livskvalitet, hvilket også kan gøre graden af kriminalitet mildere.

- Indsatte, der før har været virkelig farlige, mærker sig selv mere og får empati. Og så er der lige pludselig nogle ting, de ikke længere kan gøre mod andre.

Men kurset er ikke velegnet for alle.

- Man skal være derude, hvor kriminalitet og stoffer ikke er dragende længere. Eller have et stærkt ønske om selvransagelse, siger han.

Da de ti deltagere på denne onsdag formiddags kursus åbner øjnene, er der en fredfyldt og næsten andægtig stemning i lokalet.

Mens de samler deres ting, siger Jakob Lund: "Se nu at få lavet jeres hjemmepraksis – det er der, det gælder!"

ro

BREATHE SMART

- SMART betyder Stress Management and Rehabilitation Training.
- Kurset indeholder samtaler, meditation, åndedrætsøvelser og fysiske øvelser.
- Målet er at hjælpe de kriminelle til at håndtere deres følelser og temperament konstruktivt. Teknikkerne er afprøvet i det meste af verden. Alene i fængsler i Indien bliver det praktiseret af over 50.000 indsatte.
- Kurserne i Horserød varer en uge efterfulgt af opfølgende sessioner. Det er også muligt at få udgang fra fængslet og meditere hos Jakob Lund to gange om ugen.

Se også www.breathesmart.dk

JEG TÆNKER MERE KLART

Hvordan har kurset ændret dig som person?

- Jeg er blevet mere rolig og tænker mere klart. Jeg er mere i nuet, når jeg har mediteret. Det har også hjulpet mig til at lade være med at ryge hash. Selvom andre gør, begynder jeg ikke igen.

Tackler du konfliktsituationer anderledes?

- Jeg tænker mere over konsekvensen af mine handlinger. Når jeg ryger hash, bliver jeg ligeglad ... og nu ryger jeg ikke mere.

Vil det også hjælpe dig, når du kommer ud af fængslet?

- Selvfølgelig. Jeg er meget opsat på ikke at komme i fængsel igen. Øvelserne gør, at jeg har noget at give mig til i stedet for det, jeg lavede, inden jeg røg ind.

Hvad er det sværeste ved kurset?

- At skulle se på sig selv og sine følelser. Det kræver, at man har mod på at prøve noget nyt.

Sebastian Balken, 32 år. Har lavet øvelserne fra Breathe Smart siden oktober 2008. Mediterer desuden hos Jakob Lund to gange om ugen.

HJALP MIG TIL IKKE AT GÅ AMOK

Hvordan har kurset ændret dig som person?

- Jeg har fået nogle redskaber til at slappe mere af. Jeg har fået et bedre selvværd. Og derfor er det blevet lettere for mig at vælge ikke at ryge hash.

Tackler du konflikter anderledes?

- For nylig var det meningen, jeg skulle prøveløslades. Men kun 17 dage før bliver min celle visiteret, og de finder hælervarer for 18.000 kr. Det betyder, at jeg nu bliver løsladt et halvt år senere! Normalt ville jeg gå amok og smadre alt og alle. Når man står til at skulle ud, og alligevel ikke kommer ud, bryder hele ens verden jo sammen. Da hjalp det meget at meditere. Så selvom det var nederen, har jeg det fint nok alligevel.

Vil det også hjælpe dig, når du kommer ud af fængslet?

- Det tror jeg. Jeg ved, at jeg vil fortsætte hos Jakob to gange om ugen.

Hvad er det sværeste?

- Mange af os indsatte har haft en hård tilværelse, og vores følelser har været pakket væk. Det kan være hårdt at møde de følelser igen.

Dan Wezelenburg, 23 år. Tog første gang kurset i sommer. Får udgang fra fængslet for at meditere hos Jakob Lund.

Fanger kan ændre adfærd

Flere fængsler tilbyder kurser, der skal gøre de indsatte i stand til at håndtere vrede og tænke, før de handler. Og det virker, viser både international forskning og danske undersøgelser.

af Tine Sejbæk

| tine.boel.s@gmail.com

Nogle mennesker har ikke haft rollemodeller til at vise, hvordan man f.eks. håndterer vrede eller får sine følelser under kontrol. De mangler indsigt i, hvorfor de ikke får noget ud af at råbe ad en ekspedient i en butik, eller hvorfor det ikke er konstruktivt at true sin sagsbehandler. De glemmer at tænke, når følelserne tager over.

Det har man i de seneste 15 år rådet bod på i de danske fængsler med en række adfærdsprogrammer. Programmerne har navne som Det Kognitive Færdighedsprogram og Anger Management, og målet er at give de indsatte redskaber til at tackle konflikter

på nye måder og at forebygge ny kriminalitet.

Får nye handlemuligheder

De indsatte er generelt glade for kurserne. Det viser flere danske undersøgelser af bl.a. Det Kognitive Færdighedsprogram.

- De oplever, at de får større selvindsigt, f.eks. forstår, hvorfor de tidligere har handlet uhensigtsmæssigt. De får nye handlemuligheder og lærer at tænke, før de taler, siger cand.psych. Malene Windfeldt fra Kriminalforsorgens Uddannelsescenter.

- I en situation, hvor en indsat tidligere ville have slået, snakker vedkommende sig ud af det og går sin vej, siger hun.

Men kurserne kan også bruges

til at leve mere kriminalitetsfrit, når man kommer ud af fængslet. F.eks. til ikke at komme op at slås fredag aften ude i byen og i det hele taget få en større forståelse for konsekvensen af sine handlinger.

På flere af kurserne lærer man at være assertiv – at sige sin mening ærligt – uden at nedgøre den anden. De indsatte får også hjemmeopgaver som f.eks. at finde nogle selvberoligende tanker, "som virker for dig, når du bliver vred".

Færre bliver kriminelle igen

International forskning viser, at kurserne virker. Også i det lange løb. Det vil sige, at de er med til at hindre indsatte i senere at fort-

sætte deres kriminelle løbebane.

Nordisk Campbell Center har i 2008 sammenlignet 58 undersøgelser af behandlingsforløb fra bl.a. USA, Canada og New Zealand. Og oversigten bekræfter, at kognitiv adfærdsterapi virker særdeles effektivt. Blandt de kriminelle, der ikke deltager i terapi, vender fire ud af ti tilbage til kriminalitet. Kurserne reducerer tilbagefaldet til tre ud af ti, og de mest effektive behandlingsforløb reducerer tilbagefaldet helt ned til to ud af ti.

I Danmark har man endnu ikke undersøgt, hvordan programmerne virker i forhold til kriminalitet, her læner man sig op ad internationale undersøgelser. |

KORT OM PROGRAMMERNE

Kriminalforsorgen tilbyder flere kurser i fængslerne med fokus på adfærd, bl.a.:

- **Det kognitive færdighedsprogram:** Ideen er at ændre fastlåste mønstre og lære indlevelsesevne. Det handler f.eks. også om at betale regninger til tiden, undgå at true sagsbehandleren og opbygge en ikke-kriminel adfærd.
- **Anger management:** Handler mest om at håndtere vrede. Kurset er også egnet til fanger, der har svært ved at håndtere frygt, had og jalousi.

- **Nye veje:** Et svensk program, der målrettet går på at hindre ny kriminalitet.
- **Voldsforebyggelsesprogrammet:** Går ud på at motivere deltagerne til et liv uden vold og trusler.

Kurserne er frivillige og varer typisk nogle måneder med tre-fire ganges undervisning pr. uge. Ud over deres egne kurser køber Kriminalforsorgen også kurser udefra, f.eks. Breathe Smart (se side 8-9).

Fængslet forandrer folk til det værre

Kate Maria Vinther sad i fængsel i otte år. Her oplevede hun, at fængslet destruerede de indsatte frem for at motivere dem, og derfor arbejder hun nu for at forbedre fangernes forhold.

af **Marisa Matarese**

| marisa.matarese@gmail.com

foto Mark Knudsen/Monsun

- Den første morgen i det lukkede fængsel skulle jeg stille mig i kø sammen med de andre indsatte ude på gangen. Derfra blev vi ført ned i en kold kælder, hvor vi skulle sidde på lange rækker og klippe blomster på akkord. Efter fem dage, hvor jeg havde klippet mig i mine fingre, havde jeg fået nok. "Hvis jeg skal sidde sådan i otte år og klippe blomster til ingen verdens nytte, så dør jeg mentalt", tænkte jeg.

Sådan beskriver Kate Maria Vinther sin oplevelse med Ringe Statsfængsels arbejdspligt.

Udnytter ikke ressourcerne

- Arbejdet gav ingen mening. Hvorfor laver man ikke en rigtig produktion eller uddanner de indsatte til at tage et job inden for de erhverv, der mangler arbejdskraft ude i samfundet, spørger Kate Maria Vinther, som i otte år afsonede en narkodom. I dag er hun ved at færdiggøre sit speciale i Moderne kultur og kulturformidling på Københavns Universitet. Desuden arbejder hun med sit projekt Det lærende fængsel, som hun håber kan være med til at ændre forholdene for fremtidige indsatte i de lukkede fængsler.

- Først og fremmest oplevede jeg, at jeg blev frataget ansvaret for mit eget liv i fængslet. Jeg er klar over, at man skal straffes for sine kriminelle handlinger. Men det er paradoksalt, at man mister sine muligheder for at videreudvikle sig og sine rettigheder til at uddanne sig i fængslet, når formålet med opholdet netop er at skabe ressourcestærke mennesker, der holder sig fra kriminalitet ude i samfundet, siger Kate Maria Vinther og fortsætter:

- Fængslet 'afvikler' dig i stedet for at udvikle dig. Jeg så ofte både indsatte og ansatte forandre sig til noget meget usympatisk og brutalt. Fængslet udnytter ikke de indsattes ressourcer. Kun de stærkeste får en uddannelse. Selv måtte jeg kæmpe en kamp for at få lov at tage min bachelor i litteraturvidenskab fra fængslet frem for at bruge otte år på at klippe blomster. Fængselssystemet er ikke gearret til individuelle behov. Der undervises ikke på et niveau over niende klasse, der er meget få computere, og der er ikke adgang til internettet.

Frivillige skal stå for resocialiseringen

Kate Maria Vinther kritiserer også fængselssystemets struktur.

- For hver gang der kommer ti ud af fængslet, ryger seks ind

- Fængslet udnytter ikke de indsattes ressourcer, mener Kate Maria Vinther, som selv måtte kæmpe for at få lov at tage sin bachelor i litteraturvidenskab fra fængslet.

- Hvorfor laver man ikke rigtig produktion eller uddanner de indsatte til at tage et job inden for de erhverv, der mangler arbejdskraft ude i samfundet?

igen. Det viser, at Kriminalforsorgen ikke magter sin opgave med at forberede de indsatte til et liv i samfundet uden kriminalitet, siger hun og forklarer:

- Fængselsbetjenten har to opgaver i forhold til den indsatte: at sørge for sikkerhed og resocialisering. Så modsatrettede formål kan hverken den indsatte eller fængselsbetjenten styre. Det kræver meget af fængselsbetjenten også at se den indsatte kriminelle som et menneske med individuelle behov og ikke bare som en foragtet indsat.

Derfor arbejder Kate Maria Vinther i Det lærende fængsel for, at Kriminalforsorgen bevarer opgaven med sikkerheden, men overlader resocialiseringen til frivillige organisationer.

- Ngo'er som Amnesty International og Røde Kors, som allerede arbejder i fængslerne, har et andet menneskesyn. De betragter de indsatte som mennesker, og det er afgørende for et tillidsforhold, siger hun.

Næste milepæl i projektet bliver at præsentere det for politikere for at få deres opbakning til at ændre forholdene i fængslerne. |

Du kan læse mere om

Det lærende fængsel og booke Kate Maria Vinther til at holde foredrag på www.indsigt.org

FAKTA OM ARBEJDE OG UDDANNELSE I FÆNGSLER

• Indsatte i fængsler har ret og pligt til at være beskæftiget med arbejde, uddannelse eller anden godkendt aktivitet, herunder behandling.

• Man får udbetalt arbejdspenge for beskæftigelsen.

• Tilbuddene om arbejde og uddannelse er forskellige i de enkelte fængsler og begrænsede i arresthusene.

• Undervisning foregår i fængslets egen skole eller varetages af lærere tilknyttet fængslet. Det er typisk almen voksenuddannelse eller specialundervisning. I særlige tilfælde kan man få tilladelse til arbejde eller uddannelse uden for fængslet.

Kilde: Kriminalforsorgen

En ny start

Café Exit hjælper indsatte og tidligere indsatte med at skabe nye netværk og blive aktive i samfundet igen.

af **Birgitte Ellemann Höegh**

| birgitte.hoegh@os.dk

foto Holger Henriksen

Mange tidligere indsatte, som har afsonet lange domme, har svært ved at klare sig i egen bolig og fungere på arbejdsmarkedet igen, og en del ryger hurtigt tilbage i fængslet. Derfor er det altafgørende at få støtte til at bygge det nye liv op og holde fast i det.

Cafe Exit i Saxogade i København er et tilbud til indsatte og eks-indsatte, der har besluttet sig for at starte på en frisk, når afsoningen er overstået.

- Vi vil gerne hjælpe de indsatte til at stå med både et job og en bolig, når de bliver løsladt, og det kan måske lykkes, hvis de tager imod tilbud om en tæt kontakt

til en jobkonsulent og en mentor – kaldet en exit-ven – allerede et halvt år før løsladelsen. Så kan den fængslede komme på udgang til Café Exit, siger projektleder Ann Skov Sørensen. Her kan man drikke en kop kaffe, få hjælp til kontakt til kommunen, få købt en mobiltelefon eller bestilt tid hos frisøren.

Bofællesskab på vej

Efter afsoning er man også velkommen i caféen, som tilbyder uformelt samvær, mentor-netværk, beskæftigelsesprojekter og samtaler med socialrådgiver og psykolog, som forhåbentlig kan være med til at fastholde de tidligere indsatte i deres nye liv.

- Primært handler det om at få skabt et netværk, som er

- Det gælder om at få skabt et netværk, som er anderledes end det, man havde, inden man kom i fængsel, siger projektleder Ann Skov Sørensen fra Café Exit.

anderledes end det kriminelle netværk, man havde, inden man blev fængslet. Men det allervigtigste er at få skabt kontakt til familien, som mange indsatte har mistet undervejs, siger Ann Skov Sørensen.

Og det går forbløffende godt. Ingen af de brugere, som Café Exit for alvor har arbejdet med, er blevet fængslet igen.

Som noget nyt har Café Exit planer om at etablere et bofællesskab, hvor nyligt løsladte kan bo, indtil de får stablet en ny tilværelse på benene.

Café Exit er etableret på initiativ af Fangekoret, præster fra Vestre Fængsel og Apostelkirken. |

Bliv frivillig i Røde Kors

Overvejer du at blive frivillig i Røde Kors?

Så er det på infoaften du kan høre om alle vores forskellige aktiviteter, før du beslutter dig til, hvor du vil lægge dit engagement. Vi har introaftener 5. maj og 2. juni 2009. Find mere om tid, sted og tilmelding på vores hjemmeside.

Besøgsleder til Brønshøj/Vanløse eller Vesterbro

Til vores besøgstjeneste mangler vi frivillige besøgsledere. Som besøgsleder formidler du kontakt til mennesker, der har svært ved selv at skabe og bevare et netværk. Din vigtigste opgave er at holde samtaler med nye besøgsmodtagere og besøgsvenner samt at matche disse til gensidig glæde. Er du nysgerrig og interesseret, så ring og hør nærmere.

Sidste nye skrig?

Til vores butik på Nørrebrogade og vores store citybutik på Gl. Torv søger vi frivillige, som har lyst til at indgå i et service-mindet og imødekommende team af butiksfrivillige. Overskuddet fra tøjsalget går til international nødhjælp og socialt arbejde i Danmark. Vagterne ligger på 4-5 timer ugentligt. Vi er en blandet skare af forskellige mennesker i alle aldre og afskygninger, og vi har det sjovt og godt sammen. Som frivillig vil du hurtigt blive en del af det gode kammeratskab og en vigtig del af verdens største humanitære organisation. Kunne du tænke dig at prøve at arbejde i en butik med alt, hvad det indebærer? Og er du engageret og ansvarsbevidst? Så er du hjertelig velkommen til uforpligtende at møde teamet bag butikkerne.

Besøgsleder i venskabsfamilier

Venskabsfamilier i Hovedstadens Røde Kors søger en frivilligbesøgsleder. Som besøgsleder formidler du kontakt mellem familier, der gerne vil skabe et netværk på tværs af kultur og etnisk baggrund. Din vigtigste opgave er at holde samtaler med nye familier og matche dem til gensidig glæde og fornøjelse. Er du nysgerrig og interesseret, så ring og hør nærmere på tlf. 22 91 59 62 eller send en mail: ch@drk.dk

Dansk Røde Kors

Hovedstadens afdeling

Nordre Fasanvej 224, 2. 2200 København N
Tlf.: 38 33 64 00, hrk@drk.dk

Læs mere på www.hovedstaden.drk.dk

Social mur deler Berlin

I år fejrer Berlin 20-året for murens fald. Men ikke alle fester. Byen har 10.000 hjemløse, og syv procent af indbyggerne er arbejdsløse. Enkelte vælger et liv på gaden for at undgå den forhadte sociallov Hartz IV's stramme rammer.

tekst og foto Anne Mette Ehlers
| ame@rentekst.dk

"Es gibt nur den Tod!" – der findes kun døden, råber en ung mand skjult i en hættetrøje, da jeg passerer ham i et lyskryds. Det er tirsdag morgen ved Jannowitzbrücke Station i bydelen Mitte i den tidligere øst del af Berlin. Rækker af firkantede betonkasser står som grå bjerge og skygger for solen. Nogle huse er frisket op med hvid maling og stærke farver. Men triste er de.

Efter få minutters gang ender jeg i en mere hyggelig gade med gamle murstenshuse ikke langt fra Alexanderplatz og fjernsynstårnet. Inde i porten venter ca. 20 mennesker. Her er unge mødre med barnevogne, ældre damer og midaldrende mænd. Alle tripper i forårsskulden. Nogle står for sig selv, andre hilser og småsludrer. En efter en skriver de deres navne på en tavle i gården. Det er listen til den ugentlige uddeling af madvarer. Nogle går ned i kælderen for at få lidt varme og en kop kaffe.

Kælderrummet er oplyst af en enkelt pære. Den hænger i midten fra loftet over et lille

vakkeltvort kaffebord med forskellige kopper. Pulvermælk og én teske til deling ligger fremme. En masse stole står rykket ud langs siderne som i en ventesal.

Trådt gennem usynlig mur

71-årige Ingeborg Bernsau skænker kaffen. Det venlige menneske er pensioneret børnelæge og har gennem de seneste fire år samlet madvarer fra supermarkeder og delt dem ud gennem den kirkelige organisation Berliner- tafel, som har 600 frivillige og 45 uddelingssteder i byen.

- Behovet har været konstant i de fire år, men lige nu mærker vi en stigning, fortæller hun, mens hun lægger ugens høst af bl.a. bananer, dåsemad, fennikel og brød på hyl- derne. Om en halv time sendes de ventende mennesker ind i hold på fire ad gangen for at vælge madvarer, så de nemmere kan få pengene til at række. Sådan er det hver tirsdag klokken 10.50 i Waisenstrasse 28.

Direkte fra den sprudlende, farverige bys cafeliv og shoppingeventyr er jeg trådt gen- nem en usynlig mur til den side, hvor der ikke

- Fremtiden er sort. Jeg frygter at miste min lejlighed. Myn- dighederne mener, at huslejen på 3.750 kr. er for dyr. Jeg ved ikke, hvad jeg skal.

Helmuth Schulz

festes lige nu. Her vil de fleste gerne være sikre på, at de ikke kommer med på mine fo- tos. Men i modsætning til bytravlheden på den anden side af 'muren' har de tid til en snak. De er blandt Berlins ca. 10.000 hjemløse og 234.000 arbejdsløse.

Måske skulle jeg tage sovepiller

Helmuth Schulz er en af de ventende i kæl- deren. 53 år, langtidsarbejdsløs på Hartz IV

Om 14 dage starter hans tvungne arbejde, hvor betalingen er én euro – ca. 7,50 kr. i timen.

Arbejdsløse Helmuth Schulz venter hver tirsdag en time på at få uddelt gratis madvarer.

- (social ydelse, red.). Han har ca. 2.500 kr. til alle udgifter, når huslejen er betalt.
- Det er ikke nok, siger han og sukker, som han i øvrigt gør hele tiden.

Han er oprindeligt indkøber i hotelbranchen, men opgav sit job i 1998 for at passe sine syge forældre. Det fortsatte et helt årti til forældrenes død. Helmuth kunne ikke få arbejdsløshedspenge, så længe der var penge fra arven. Nu er pengene væk, og han er flyttet ind i en lille lejelejlighed. Og i de seneste tre måneder har han hver uge hentet mad i Waisenstrasse.

- Fremtiden er sort. Jeg frygter at miste min lejlighed. Myndighederne mener, at huslejen på 3.750 kr. er for dyr. Jeg ved ikke, hvad jeg skal, siger han.

Men noget skal han. Om 14 dage starter hans tvungne arbejde, hvor betalingen er én euro – ca. 7,50 kr. i timen.

Arbejdsopgaverne minder om de danske ung i arbejde-job fra firserne, hvor unge mennesker blev sat til at rense fliser og feje på gaden for at optjene retten til dagpenge.

- Jeg føler mig som en mus i et hjul. Det bedste ville være at få et job på et hotel igen, eller måske som kustode på et museum. Men det sker ikke. Der er ikke arbejde til mig. Måske skulle jeg tage sovepiller eller blive kriminel.

Frihed frem for alt

Senere besøger Hus Forbi et nødherberg i østbydelen Prenzlauer Berg. Stedet får ingen statslig støtte og er meget slidt. Her er husly for ti mænd og syv kvinder, som hver betaler 12 kr. for en overnatning. I samme bygning ligger redaktionen til de hjemløses avis Strassenfeger og en café, hvor hjemløse, bolig-søgende og andre i nød kan mødes, få varmen, et billigt måltid mad, gå på internettet og få bistand fra socialarbejdere og advokater.

Mændenes sovesal er en lang tarm med små afstikkere, hvor køjesengene er mast ind. Luftten er tæt, selvom det er timer siden, der har sovet nogen her. Der er udsigt til en kæmpe

- Jeg føler mig godt tilpas, fordi jeg er pæn i tøjet. Jeg kan godt gå på biblioteket og forretninger, uden folk kigger, siger Ursula Frei, som har boet på gaden og nu er flyttet noget nær permanent på nødherberg.

To mænd får en smøg i rygerummet uden for den frivilligt drevne Kaffee Bankrott. Her kan hjemløse og andre mødes og få varmen, kaffe og et måltid mad.

- Myndighederne vil gerne have mig på Hartz IV, men jeg vil ikke ud i et en-euro-job. Friheden er det vigtigste for mig nu.

Ursula Frei

rød murstensmur med brandtrappe. Hver beboer har et aflåst skab, en plads i en køjeseng og et badeværelse til deling. Her må de bo i højst to måneder.

Ursula Frei på 56 år bor i kvindernes del af herberget. Hun blev skilt og mistede sit bank-job i 2006. Siden flyttede hun til Berlin, hvor hun lever fra dag til dag uden nogen former for sociale ydelser. I starten boede Ursula hos forskellige veninder, men til sidst endte hun på gaden. Hun vandrede rundt om natten og sov i parker om dagen. For syv måneder siden mødte hun en frivillig fra nødherberget, og han tilbød hende en plads. Egentlig må man kun bo her i to måneder, men Ursula fik dispensation, fordi hun gør rent hver dag i sovesale og toiletter.

- De frivillige kalder mig husets gode ånd, fordi jeg altid er glad og taler med de andre, som bor her. Myndighederne vil gerne have mig på Hartz IV, men jeg vil ikke ud i et en-euro-job. Friheden er det vigtigste for mig nu, siger damen, hvis efternavn siger det hele. |

HARTZ IV

- Den forhadte sociallov Hartz IV med det officielle navn "Arbeitslosengeld II" har siden 2005 strammet den offentlige arbejdsløshedsunderstøttelse, især for langtidsarbejdsløse.
- Dagpengeperioden er skåret ned til et år, og derefter får alle, både kontanthjælpsmodtagere og langtidsledige, samme ydelse på 351 euro om måneden (ca. 2.562 kr.) plus et 'passende beløb' til huslejen.
- Før var de langtidslediges ydelse bestemt af indtægten. Derfor rammer loven hårdest for folk med tidligere høje indtægter.
- Arbejder ægtefællen, eller har man penge i banken, bliver der skåret i ydelsen. Og man kan tvinges i aktivering for en euro i timen ud over kontanthjælpen.

Ludwig og Günther bor på verdens måske mest trendy herberg. Kunstneren Miriam Kilali står bag totalrenoveringen, som hun kalder et levende maleri.

Femstjernet herberg for hjemløse

I Berlin lever 21 tidligere hjemløse mænd i luksus på det nyrenoverede herberg Reichtum 2.

tekst og foto Stine Mathieu

| stinemathieu@gmail.com

Ludwig på 58 sidder i en glitrende rød lædersofa og sludrer fåmælt med Günther over et par kopper kaffe. Cigaretrøgen stiger til vejrs og snor sig op mellem krystallerne i loftets store lysekrone. Ludwig og Günther er to af beboerne i det femstjernede herberg for hjemløse Reichtum 2 (Reichtum betyder rigdom, red.). Fælles for beboerne er, at de har boet på gaden og har alvorlige bivirkninger af mange års alkoholforbrug. For mange er Reichtum 2 sidste stop.

Væggene i herberget er beklædt med italiensk designet guldtapet, og beboernes værelser har fået hver sit personlige præg og design. Renoveringen af herberget har kostet 100.000 euro. Det er kunstneren Miriam Kilali, som har rejst penge fra fonde og private virksomheder og stået for indretningen af herberget. Et værk, hun selv betegner som et levende maleri.

Nogle har kaldt hende kynisk, fordi menneskers elendighed bliver gjort til genstand for et kunstnerisk udtryk.

- Jeg synes, det er kynisk, når et samfund

lader mennesker leve på gaden, siger Miriam Kilali. Reichtum 2 er et symbol og et forsøg på at give herbergets beboere nogle rammer af værdighed og respekt – rigdom oven på alt, hvad de har været igennem.

Beboerne er blomstret op

- Beboerne er glade for det hjem, de har fået, men den største gevinst er al den opmærksomhed, der pludselig er rettet mod dem, fortæller Nadine Saftig, som er socialarbejder på Reichtum 2.

- Alle medierne i Tyskland følger dem, og mange europæiske medier har været på besøg. Det har bevirket, at nogle af beboerne er blomstret gevaldigt op.

Ludwig var på et tv-show på ZTV og fortalte om sin skæbne som hjemløs og alkoholmisbruger. Kort tid efter blev han kontaktet af en barndomsven, som tilbød at sætte ham i forbindelse med hans familie, som han ikke har haft kontakt til i over 20 år. De mest medieeksponerede beboere modtager jævnligt fanbreve og små gaver fra anonyme mennesker, der er blevet vidne til de tidligere hjemløse mænds skæbner. |

ANSIGTER FRA SVENDBORG 2

Historien om Anne-Mette er den anden af i alt tre artikler, hvor vi sætter ansigt på nogle af de socialt udsatte og skæve eksistenser i Svendborg. Artiklerne er skrevet af journalist Birgitte Svennevig, som er vokset op i Svendborg med tæt tilknytning til havnen og dens miljø med mange 'skæverter'.

Bag parcelhusets pæne facade

Udenfor var staudebedene sirligt revet, indenfor stod den på druk og vold.

Anne-Mette voksede op i kaos, men klarede sig alligevel godt i skolen og kom i gang med en uddannelse. En dag blev det hele dog for meget. Heroinen blev først hendes redning, siden hendes mareridt.

af Birgitte Svennevig | birgitte@svennevig.com
foto Nils Lund

Anne-Mettes værelse på forsorgshjemmet i Svendborg er hyggeligt indrettet. Hun har fået sig et fjernsyn, og i vindueskarmen står struttende grønne potteplanter. På bordet står et lille staffeli med et lærred på, og i krukken ved siden af er der pensler. Det er ikke mange ting, Anne-Mette ejer efter at være blevet sat på gaden to gange. Første gang nåede hun at redde en del ting, anden gang tog hun kun det værdifulde med sig: en pose med Tupperware (husholdningsprodukter af plastic, red.), sine hækleopskrifter og 42 stykker bestik, som hun har fået af sin farmor og farfar i portioner, fra hun var ti år gammel.

Uønsket derhjemme

På en hylde står også det ene fotoalbum, som hun endnu har tilbage.

Umiddelbart signalerer billederne normal

Anne-Mette var godt i gang med sin læreruddannelse, da hun røg ned med en depression. Siden blev hun narkoman og hjemløs. I dag er heroinen skiftet ud med metadon, og Anne-Mette søger førtidspension.

parcelhushygge. Moren, Vibeke, og stedfaren, Gunnar, passede huset og haven med de sirligt rene staudebede i en af Svendborgs pæne forstæder. Vibeke var ansat på Kelloggs-fabrik-

- Jeg tilgiver aldrig min mor. Jeg kan ikke forstå, at en mor kan se på, at hendes barn bliver slået.

ken i byen, og Gunnar var murer. Anne-Mette ses som en ung, smilende, slank og tilsyneladende glad pige. Hun klarede sig godt i skolen og kom altid hjem med 10-, 11- og 13-taller.

- Men det var ikke noget godt hjem at vokse op i. Jeg fik hele tiden at vide, at jeg var uøn-

sket og ikke noget værd. Min mor fortalte mig tit, at jeg skulle have været en klat i min fars kondom, og at jeg havde ødelagt hendes liv og figur.

Gunnar lagde heller ikke skjul på, at Anne-Mette var i vejen. Så meget, at hun jævnligt skulle have bank.

- Jeg tilgiver aldrig min mor. Jeg kan ikke forstå, at en mor kan se på, at hendes barn bliver slået. Engang forsøgte han at kvæle mig, så jeg kom i skole med et langt blå mærke på halsen dagen efter. Han slog mig, når vi kom op at skændes, f.eks. om opvasken, fortæller Anne-Mette og rejser sig for at få en smøg. Hun tøfler fra sengen over til bordet, hvor rulle-grejet står og ruller en OPAL, som hun tager med tilbage på sengen. Hun har fået tårer i øjnene og tørrer dem hurtigt væk.

Når Anne-Mette i sit voksenliv har konfronteret sin mor med stedfarens vold og spurgt, hvorfor hun tillod det, har hun altid fået det samme svar:

- Hun lægger armene over kors og siger, at det er noget, jeg har drømt. At det aldrig er sket.

Røvfuld for at smaske

Forholdet mellem mor og datter var altid anspændt. Moren svingede mellem at smide sin datter ud af huset og trygle hende om at blive. Det ene øjeblik erklærede hun, at hun ikke var Anne-Mettes mor, og det næste brød hun grædende sammen, når datteren holdt op med at kalde hende mor.

- Jeg var hende mentalt overlegen. Jeg var klogere, jeg var koldere, og jeg vandt altid de magtkampe, vi havde. Det hjalp mig til at overleve.

I dag har de ingen kontakt. De bor i samme by, men ses ikke. Gunnar ser hun heller ikke, i hvert fald ikke med vilje. Men han bor lige i nærheden af forsorgshjemmet, så en gang imellem møder hun ham på gaden.

- Men min biologiske far har jeg haft god

*- Far slog altid i røven
- ned med bukserne
og hen over knæet.
Engang slog han så
mange gange, at jeg
havde håndmærker på
ballerne i en uge.
Gunnar slog altid i
ansigtet.*

► kontakt til i de senere år. Han er blevet en gammel tøffe-far, der ikke drikker så meget mere. Men da jeg var lille, var han også slem. Han drak og var fuld, når han kom hjem fra tobaksfabrikken sent om aftenen. Så begyndte han og min mor at skændes og slås. Han slog også mig, og det kom altid uden varsel. Efterhånden forstod jeg, at jeg kunne få bank af at lave en smaskelyd ved bordet, når vi spiste. Der skulle man være stille, kun far måtte smaske, bøvs og larme. Far slog altid i røven – ned med bukserne og hen over knæet. Engang slog han så mange gange, at jeg havde håndmærker på ballerne i en uge. Gunnar slog altid i ansigtet.

Seks måneder i sengen

Anne-Mette var et ualmindeligt godt begavet barn, så trods det kaotiske hjemmeliv klarede hun sig godt i skolen. Men det var svært at blive i et uddannelsesspor. Som 17-årig tog hun til København som au pair, og året efter vendte hun hjem til Svendborg, hvor hun sumpede til i bistandshjælp og en omgangskreds, der ikke bestod af Guds bedste børn – bl.a. en kæreste, som jævnlige slog hende.

Som 23-årig gik hun i gang med en hf. Det tog hende fem år, men så sluttede hun også med et gennemsnit på 9,3. Alle døre åbnede

sig, og hun begyndte at læse naturvidenskab på Odense Universitet.

Efter et par år blev det dog for anstrengende at være den ældste i en flok meget unge og hyppigt festende studerende. Hun droppede ud og begyndte i stedet på lærerseminariet.

- Det var også forfærdeligt. Vi skulle hele tiden være tæt sammen, og det er altså bare ikke mig. Sidde i rundkreds og tale om private ting. En dag tog jeg hjem fra seminariet og gik i seng. Jeg kunne ikke mere.

Anne-Mette, som nu var 32 år, lå i sin seng i seks måneder og røg smøger. Ingen savnede hende, revalideringshjælpen fra kommunen kom punktlige hver måned. Hun havde fået en depression af de helt store, men det vidste hun ikke dengang.

Sniffede smertestillende piller

Til gengæld vidste hun noget om kemi og regnede hurtigt ud, at de morfin-lignende, smertestillende rygpiller, hun havde fået af sin læge, kunne andet end at stille smerter.

- Jeg lærte hurtigt at knuse pillerne og sniffede dem. Så kunne jeg gå i Netto uden at få angstanfald og blive nødt til at smide kurven og varerne og styrte ud af butikken.

Fra de knuste piller var der ikke langt til heroin, som Anne-Mette først sniffede og

siden fixede. Hun blev narkoman med alt, hvad dertil hørte. Holdt op med at betale husleje og mistede lejligheden. Sov hos tilfældige venner og bekendte. Manglede altid penge og var altid på vej rundt for at presse lidt penge ud af de familiemedlemmer, der endnu ikke havde lukket døren for hende. Gik på gågaden om natten for at samle skodder, der med lidt fingernemhed kunne blive til en smøg.

- Så langt vil jeg aldrig ud igen. Jeg var ved at dø af det, erklærer Anne-Mette, som i dag er 42 år. Hun fixer ikke længere, men får i stedet metadon. Livet er blevet mere roligt, og Anne-Mette håber, at hun snart får tilkendt førtidspension og dermed får endnu mere ro på sit liv.

- På den anden side har jeg lyst til at studere igen. Kemi har altid interesseret mig, og jeg kunne godt tænke mig at tage en laborantuddannelse. Måske, jeg ved det ikke.

Anne-Mette tier lidt. Så siger hun:

- Min psykiater siger, at jeg har to ting imod mig: Jeg er for klog, og jeg kan huske for meget. Det gør det svært for mig at slippe min fortid og acceptere det, jeg har været udsat for. Nogle gange ville jeg ønske, at jeg var retarderet. Så ville jeg ikke tænke så meget og bare være glad for at få et måltid mad. |

- Min psykiater siger, at jeg har to ting imod mig: Jeg er for klog, og jeg kan huske for meget. Det gør det svært for mig at slippe min fortid og acceptere det, jeg har været udsat for.

Tilsyneladende en lykkelig familie med Anne-Mette for bordenden. Mor Vibeke er i rød skjorte. 20 år senere bliver Anne-Mette hjemløs og stiknarkoman.

HJEMLØSE UDVANDRERE

Hjemløse kontanthjælpsmodtagere i Københavns Kommune skal melde sig til Folkeregistret for fortsat at kunne få deres kontanthjælp. Folkeregistret er i gang med et projekt, hvor borgere, der ikke er registreret med en adresse eller med en ukendt adresse, bliver opført som 'udvandrede'. Det betyder, at de hjemløse mister deres kontanthjælp, uanset om de har en bankkonto, som er kendt og brugt af Københavns Kommunes kontanthjælpsafdeling. Det oplyser Københavns Kommunes B beskæftigelses- og Integrationsforvaltning til Hus Forbi.

- taj

JAKKER FRA RUSLAND TIL HJEMLØSE

I kælderen i De Hjemløses Hus, et værested på Nørrebro i København, ligger flere hundrede varme vinterjakker, som stammer fra et russisk bryggeri. Hvordan de er havnet hos de københavnske hjemløse, har Leif Baran, salgsmedarbejder i Hus Forbi med fast adresse i Hjemløsehuset, en god forklaring på:

- Carlsberg opkøbte et russisk bryggeri, hvor jakkerne lå. Carlsberg forærede dem til Natte-ravnene, som valgte at give dem videre til os. Vi takker naturligvis og har allerede delt nogle af dem ud. Selvom det snart er sommer, kan det godt være koldt at sove udendørs.

-taj

TAK TIL SMEDEN

I Århus bor en smed ... Da han for nylig fyldte 50 år, skulle der være fest. Det blev der – og det smittede af på Hus Forbi. I stedet for gaver havde fødselaren nemlig bedt sine gæster sætte et beløb ind på Hus Forbis konto. Godt 6.000 kr. kom der ind. Stor tak til smeden og hans gæster!

- kap

foto Holger Henriksen

Sidste år sendte firmaet Baisikeli 1.200 cykler til Afrika. Nu har de også sørget for, at deltagerne i aktiveringsprojektet Matchbold er rullende.

Matchbold – nu på to hjul

Baisikeli, der normalt arbejder på at gøre cyklen tilgængelig for Afrikas fattigste, har nu også leveret cykler til 20 kontanthjælpsmodtagere i aktiveringsprojektet Matchbold.

Her bruger man idræt som pædagogisk værktøj for at skabe livsglæde hos deltagerne. Og nu kan de altså cykle mellem de forskellige sportsaktiviteter og destinationer i byen.

- Hvorfor ikke også hjælpe dem lige uden for vores egen dør – de hjemløse i København, siger Henrik Smedegaard Mortensen fra Baisikeli som begrundelse for at leje cyklerne ud til Matchbold for et symbolsk beløb.

- taj

Læs mere om Baisikeli på www.baisikeli.dk og om Matchbold på www.ombold.dk/matchlink.html.

SUNDE HJEMLØSE I ÅRHUS

Ud med øller og smøger – ind med kildevand, rygestop og motion. Hjemløse og misbrugere i Århus har siden september fået et tilbud om at komme i gang med en sundere livsstil. Og rigtig mange har sagt ja tak til det. Deltagerantallet er fordoblet – fra 25 til 65 – siden kursets start i 2007, viser en ny rapport fra kommunen. Især rygestopkurserne er i høj kurs.

- kap

Kilde: www.jp.dk

KORSHÆREN VANDRER

Fra den 24. maj og tre uger frem vandrer ansatte, frivillige, brugere og sympatisører fra Kirkens Korshær fra Viborg til Odense. Formålet med projekt Hele Korshæren vandrer er at udtrykke solidaritet med de mennesker, hvis liv er en lang opslidende vandring med misbrug, hjemløshed, psykiske lidelser og andre alvorlige hindringer på vejen.

- taj

Kilde: www.kirkenskorshaer.dk

SMÅ KOMMUNER MANGLER MÅL

25 af landets 30 kommuner med under 35.000 indbyggere har ikke sat sig konkrete og målbare mål for, hvordan de vil mindske den sociale ulighed på sundhedsområdet. Det viser en undersøgelse, analyseinstituttet MegaFon har foretaget for Dansk Sygeplejeråd. Og det er et stort problem, mener formand Connie Kruckow.

- Der er større risiko for, at man nedprioriterer et område, når der ikke er faste målsætninger, man skal nå. Man kan jo se, hvor effektivt det har været med de forpligtende pakkeforløb på hjerte- og kræftområderne, siger hun og opfordrer til, at man på nationalt plan sætter mål, som forpligter kommunerne.

- Men med kravene fra regeringen er det vigtigt, at man samtidig giver kommunerne penge til en øget indsats på området, siger Connie Kruckow.

- taj

Kilde: Altinget

DE SMÅ SKRIDT

I en ny bog, "De små skridts metode", beskriver Landsforeningen af Væresteder den særlige faglighed, der over årene har udviklet sig på væresteder for socialt udsatte mennesker. I bogen fortæller brugere, ansatte og andre om hverdagen på værestederne, og hvilke metoder og gevinster arbejdet rummer.

- taj

Man kan bestille bogen eller læse den som pdf på: www.vaeresteder.dk under publikationer.

af Henrik J. Gresely | leycat5@hotmail.com
illustration Hanne Louise Nielsen

| ESSAY |

Nogle steder lever man. I Miami lever og dør man. I løbet af min første måned som hjemløs efter en konkurs skyder en fjortenårig min ven og hjemløs på grund af et stykke pizza; en farmaceut skyder og dræber en kollega i sin forretning; en metalsælger bliver nakket i ildkamp, da han nægter at holde tilbage for en røver; en hjemløs overdænges med benzin og sættes ild til. Dertil kommer diverse foretelser mod turister.

Jeg synkroniserer historier og fler', når jeg går af sted med mine få ejendele hen ad en spejlblank motorvej efter igen at have rullet et af kraftværkerne for kobber som så mange gange før. På enhver given dag vil jeg sammen med hundredvis af andre i Bicentennial Park stå i kø for mad, behageligt i skygge af skyskrabere delvist finansieret ved salg af narkotika.

Politiet i forstæderne har tatoveret koder på værtshusene for at holde trit med de kriminelle. Jeg bor i Coral Gables sammen med dem, og det er noget lort. Der er fyldt med gammelt sprut og narko. Jeg skræmmer mig selv væk og leder efter et job.

Den første, slemme nat i Overtown forbliver længe en del af mig. Men jeg lader den ikke skygge for min altid tilbagevendende kærlighed til Miami. Hvis man er ung og blot har lidt fornemmelse for eventyr, er der ikke noget bedre sted i hele verden at leve og lave, hvad jeg tjener mine penge på.

Min første tid dér bor jeg i Coconut Grove, et par måneder i et beton-kompleks, hvor jeg får tre bilradioer stjålet inden for den første måned, derpå i et lille hus, på en mindre kriminalitetshærget gade omgivet af kæmpestore egetræer og palmetræer og diverse vinranker af tvivlsomt udseende. Træerne byder fuglene op til sang, og selv papegøjer og en enkelt vildfaren albatros – og jeg glemmer uger i træk at have dårlig samvittighed over at løbe længere og længere væk fra min families hus i København. Min tante bekymrer sig over, at jeg er havnet på så syndigt et sted, men jeg forsikrer hende om, at medmindre jeg glemmer at smøre mig ind i solcreme, skal jeg nok klare mig.

Jeg skriver fra tid til anden et brev til min tante om, at jeg sælger huse til rige amerikanere og forretningsfolk fra Sydamerika omkring South Beach – og lover ikke at nærme mig Cuba. Jeg fortæller, at jeg har taget på af for meget kylling og gule ris og croquetes de jamon, hvilket er om-

trent så meget underholdning, man kan opnå med tøjet på. Jeg glemmer at nævne, at den eneste grund til, at jeg er taget herover, er, at en rabiat anti Castro-gruppe har barrikaderet en række huse, hvis ejere er kunder i det ejendomsmæglerfirma, hvor jeg arbejder. De beskylder firmaet for at være medløbende communistas og placerer en bombe i et af husene, som min chef mener, jeg er den rette til at få fjernet. Jeg nævner, at jeg er vanvittigt forelsket i stedet, i cafe con leche, der smelter som en stang Mars-chokolade, i musikken og spændingen ved alting.

Sandheden er, at jeg befinder mig midt i et af de mørkeste kapitler i mit liv. Jeg tilbringer mine dage med at vandre omkring ved landevejen sammen med andre hjemløse mænd og kvinder, som har skabt sig en alternativ kultur med regler og straf. Min 'familie' vil mandsopdække og banke en fyr til lirekassemand, hvis han bliver taget i at stjæle fra en anden i gruppen. Retssager er der ingen af, kun regler og straf. Dagligdagen er et evigt spørgsmål om at tigge, be' og tigge noget mer'; for en dollar, en mønt, en smule opmærksomhed. Vi ligger og skælver, når morgenen igen banker på, og vi intet har fået at spise i dagevis.

Min makker ved siden af mig har en afsindig kat, som han bruger dels som hovedpude, dels som vagt i tilfælde af, at et crackhoved skal kravle ned i hans fryser og skære halsen over på ham for et par småmønter. Ved midnatstid samles vi omkring store bål lavet af affald og bildæk, og kvinder, som ligner nyopstegne lig, flokkes på de tilstødende gader for at sælge sig selv for et par dollars og mindre.

Der er rivaliserende grupper af hjemløse transvestitter – en meter og halvfems høje, sorte mænd iført blonde englevinger og høje hæle – som sover på den nøgne asfalt – og en gammel mand, vi kalder for "den usynlige mand", fordi han i samtaler ved midnat annoncerer "Jeg er her ikke" og derpå lader, somom han ikke er der. Sandheden er, at de fleste af os er bange for at blive usynlige – mange behandler os, som om vi allerede er – men han har givet udtryk for det.

At gå langs Shantytown, selv ved dagslys, er som at gennemspille en film vist på en lejr tur med Baptistkirken af Helvede. Affald, der komposteres til pulver, er proppet ind i ildelugtende madrasser. En skelettynd fyr glaner op ad den befærdede landevej over ham og begynder at synge som en dreng på kirkegården, fordi han er bange. På en anden madras ligger to piger iført undertøj, begge gravide, henkastet, udtryksløse og ofret.

En temmelig normalt udseende hjemløs ved navn Ed Johnson letter på sit sengetæppe for at vise mig en lang, tynd kniv. Han er aldrig blevet overfaldet og har aldrig voldt andre problemer, men den eneste grund til at det aldrig er sket, er "at det rigtige fjols endnu ikke havde fundet vej hertil". En fyr underviser de nyeste tilkomne i udødelighed, lige indtil den dag, hvor han selv bliver overfaldet og får alvorlige snitsår, og politiet kommer. Den ene af betjentene kigger på ham og siger: "Hør engang, makker, hvis du dør her, er det mit problem!"

Vi er de første, turisterne ser, når de når til hovedvejen nede i midtbyen: "Velkommen til paradiset. Vil du have vasket dit sidespejl? Selvfølgelig vil du det".

Men det tætteste på kaos, jeg kommer, ud over de dårlige nætter i Overtown, er en dag hvor jeg er ude for at søge arbejde i en lille by fyldt med immigranter på grænsen til Everglades. Hver morgen tropper legale som illegale op for at spørge til forefaldende arbejde. Sjakbajser udvælger sig de stærkeste og yngste og stabler dem på ladet som et andet FN

af billig arbejdskraft fra Haiti, Guatemala, Den Dominikanske Republik, Mexico, Danmark, på dødsfælder af busser, der har for vane at havne i kanalerne. Vi arbejder ofte tolv timer i træk og bliver derpå nægtet vores hyre.

En grad af fortrosthed er nødvendig. Folk, friske fra regnskoven og dødspatruljer og endeløs slum, gør intet. For stedet bliver kaldt for Im-mokalec, hvilket betyder hjem. Jeg får arbejde, da regntiden sætter ind, og for en stund snuser jeg til forandringens vinde.

En nat, hvor jeg er kommet til lidt penge, ser jeg uden for et værtshus en mand invitere månen på en drink. Intet navn fremgår af døren og intet skilt, kun horder af alkoholikere indenfor – idet han begynder at kærtegne luften. Han griber en lommekniv ud af inderlommen og vifter den vanvittigt gennem luften som en meget lidt amourøs Zorro for så at sætte sig i en bunke affald og holde sine hænder op for øjnene i gråd.

En dag kommer jeg hjem og finder, hvad engang har været min madras og tørre plet. Der har længe verseret rygter om, at man vil sanere og forskønne området. Jeg griber i arrigskab de sidste tre dollars i min buk-selomme og sætter ild til dem. Jeg stjæler et par tæpper fra en Frelsens Hær-container og finder en mindre park.

Jeg tager på druk med en racistisk psykopat, og den nærmeste fremtid om et røvertogt til et lokalt supermarked bliver for en tid urealiseret. Og hvem fanden gider også høre på, hvad vi har at sige? Hvem gider gøre folk opmærksomme på og fordele reklamer om de hjemløses situation og med ord bede dem om at få gaffen ud af røven og hjælpe til med at løse problemerne. Vi drikker noget frugtvin og restinil-cocktails som trøstepræmie. Jeg får blackout og vågner op ved siden af en hund lige så stor som jeg selv og med et blik, som ved den besked, men intet fortæller. Jeg ryster hundehår og minder af mig og fortsætter.

Jeg drikker noget mere vin og bliver med tiden bedre til at distancere mig fra mine omgivelser og danse mellem regndråber. Miami bliver en sådan erfaring og som musikalitet og heksekunst umulig at overdrage. Jeg begiver mig af sted mod South Beach, hvor jeg uger i træk vågner op til synet af evigheden, uindfrie forventninger og munden fyldt med bræk og sand mellem tæerne og min tantes telefonnummer bag på en gulnet bon fra Kmart.

Denne tid hører nu til mine dages skygger over fortiden. Jeg ser videoer med gamle westerns, hvis salons skodder i mødet med Quitos eftermiddagssol rammer mig som en saltomortale. Jeg ryger, tager en lille slurk tonic-vand og bringes i spil med, hvad jeg har tilbage af min smag for ånder. Ikke flere nejende fyre iført klovnekostume og horn. Ingen maskerede mænd, der famler med deres pistoler for at pointere over for bus-sens passagerer, hvordan de skal overdrage deres værdigenstande. Der er ikke længere nogen nervøsit at spore. Den usynlige mand er død.

Jeg har ikke lært ret meget, ud over at kærligheden er forskellig blandt dem, som overlever. Karavanen af øjeblikke passerer forbi som en dæmpet procession, fordi vi tøver, men sådan er det. Turister valfarter stadig til Miami. De taler om fiskeri efter bonefish på Key West og elektrisk nattelev og cafeerne i solen. De besøger Tampa Bay, de skriver deres postkort og spiller deres poker.

I min lejlighed er jeg den nutid, man er bekendt med, og lige nu ses flankeret af min hustru i færd med at spise saltet mango. Jeg bekymrer mig ikke for, hvor jeg er, men om, hvem jeg er – og fortryder intet. |

HENRIK GRESELY

- 33 år, fra Thisted.
- Har læst litteraturvidenskab ved Syddansk Universitet og studeret lingvistik, hjernevidenskab og sprogpsykologi ved universiteter i Chicago og New York, indtil han blev for syg af skizofreni, epilepsi og maniodepressivitet.
- Har arbejdet som bl.a. professionel jazztrommeslager, som koordinerings-

- medarbejder for eks-præsidentkandidat John Kerry i New York, med skriveprogrammer mod analfabetisme samt med hjemløse i USA og Sydamerika.
- Var i en kort periode ansat som assistent for en ejendomsmægler i Miami. Mistede alle sine penge og røg på gaden, hvor han levede som hjemløs.
- Bor nu i Quito, Ecuador med kone og barn.

Spøjsen samler på kasketter. Han har 80 i alt. Her står han med den hat, han bærer på landevejen.

Knæhøj og Spøjsen:

Livet på landevejen trækker i en gammel vagabond, men det tærer også på helbredet. De fleste af landevejens farende svende har derfor en fast bolig, hvor de kan lade op. Hus Forbi besøgte Knæhøj og Spøjsen i Horsens.

af Lisbeth Rindholt | lisbeth@rindholt.dk
foto Holger Henriksen

- Er du bange for hunde?, spørger Knæhøj i telefonen.

- Næh, svarer jeg.

Som mange vagabonder og hjemløse har Knæhøj hund – to dansk-svenske gårdhunde, Knirke og Basse. De står alle tre på banegården i Horsens og tager imod fotografen og mig, da vi kommer med toget fra København. Knæhøj har til gengæld hverken barnevogn eller medaljevest, som ellers er kendetegnende for landevejens folk.

- Jeg har haft en medaljevest engang, som jeg gik med i tre-fire måneder. Så var den børnesygdom overstået, fortæller 53-årige Knæhøj, mens vi går langs banelegemet.

- Jeg bryder mig ikke om at tage pis på det borgerlige samfund på den måde. Mange af de medaljer, der sidder på vesten, har nogen engang gjort sig fortjent til.

Knæhøj har gået på landevejen i sammenlagt 12-13 år. Navnet stammer fra før hans vagabond-tid, dengang i 1970'erne, hvor man

sagde "knæhøj karse" og "bred ymer" om positive ting. En af hans venner begyndte at kalde ham Knæhøj, og navnet har hængt ved siden.

- Jeg har altid levet et omflakkende liv. Da jeg var ung, gik jeg fra forsorgshjem til forsorgshjem i Danmark, jeg har boet mange forskellige steder, fortæller Knæhøj, der også har prøvet at være helårsvagabond i en periode og ernæret sig ved at slibe knive og tigge. Det liv har han lagt bag sig nu – "Jeg er jo ikke 32 år længere". Knæhøj går stadig på landevejen, men han får pension, og hans lejlighed i Horsens er en fast base, som han har planer om at beholde resten af livet.

Parkerer vognen og går på kasino

Vi nærmer os bebyggelsen, hvor Knæhøj bor. Den ejes af Horsens Kommune og har 73 lejemål.

- Hvis man har fast arbejde og orden i økonomien, kommer man ikke ind her, konstaterer Knæhøj. I ejendommen er der et socialt fællesskab blandt beboerne, som han sætter stor pris på.

- Vi hjælper hinanden. Hvis en f.eks. er syg, køber vi ind for vedkommende og kommer på

Knirke og Basse leger i gården, hvor der også er indrettet særligt hundetoilet til ejendommens mange hunde.

Inden Knæhøj går på landevejen, klipper han fuldskægget af og pakker alt i lejligheden (undtagen møblerne) ned i sin cykelvogn og bagvogn. På siden af vognene sidder en masse mærker og skilte.

Vagabonder med fast base

Besøg, fortæller Knæhøj og inviterer indenfor i sin toværelses lejlighed, hvor han har boet i ca. tre år.

I modsætning til mange andre vagabonder drikker han ikke på landevejen. Men han kan godt lide at ryge en pibe hash, og så er han "bidt af en gal spiller". Når han er hjemme i lejligheden, spiller han ofte Playstation, og når han er på landevejen, hænder det, at han undervejs standser ved et kasino.

- Jeg har altid et pænt sæt tøj liggende i cykelvognen. Så parkerer jeg foran kasinoet, klæder om og går ind og spiller. Jeg tager et fast beløb med, og enten bruger jeg det hele, eller også har jeg det tidobbelte med ud, fortæller Knæhøj, som vurderer, at hans gevinster og tab gennem årene går nogenlunde lige op.

Han er ikke et øjeblik i tvivl om, at han foretrækker at være ude eller hjemme.

- Mit liv er ude i naturen. Hvert år tager jeg på kanotur på Gudenåen. Danmarks svar på Amazonas-floden. Når jeg går på landevejen eller sejler på Gudenåen, er jeg i mit es. Det er den totale frihed. Så føler jeg mig som verdens rigeste mand.

Knirke og Basse rører på sig, og vi går ned i den fælles gård med hundene. Ofte mødes beboerne på bænke i gården, men det regner i dag, og her er helt øde. Vi banker på hos Spøjsen, der bor i ejendommen overfor. Jan Jensen står der på dørskiltet.

Kan ikke holde ud at være inde

Spøjsen åbner døren og hans lille hund, Lady, vimser ud for at hilse på os. Mens Spøjsen finder en øl frem, fortæller han om sine kasketter, der hænger i lige rækker på væggen over sofaen. Han har 80 af slagsen.

- Det er et tilfælde, at jeg begyndte at samle på kasketter. Den ene tog bare den anden. Nu har jeg altid en kasket på, når jeg går ud, siger Spøjsen og tager en Brøndby-fodboldkasket ned.

- Den her skal jeg ikke have på herovre, griner han og sætter i stedet en AC Horsens-kasket på hovedet.

- Jeg bor her, så jeg hepper på Horsens. Især når de spiller mod FCK.

Spøjsen er 54 år og har gået på landevejen siden 1999. Han levede som helårsvagabond i et par år, men måtte skære ned på sin "udfa-

rende kraft" på grund af helbredet.

- Se lige mine hænder, siger han og rækker hænderne frem.

- Det er gigt. Jeg har også slidgigt i hoften. Det er kommet af kulde og af at trække rundt på vogne ude på landevejen.

Spøjsen fik sin lejlighed i 2001. Den er hans base, selvom han ikke just er begejstret for at leve bag fire vægge.

- Jeg kan ikke holde ud at være indendørs. Jeg har heller aldrig kunnet lide at bo alene, jeg har altid levet i parforhold eller været hjemløs.

Snart skal Spøjsen på landevejen igen – og samles med andre vagabonder til årets sommermarkeder i bl.a. Hjallerup og Egeskov. Skærslibercyklen står parkeret i et skur i gården. Klar til afgang. Og han glæder sig til at møde hr. og fru Danmark.

- Folk er altid flinke, og de behøver ikke at tælle deres høns, når jeg har været på besøg, griner Spøjsen, der traditionen tro skal have Lady med på landevejen.

Fotografen har allerede døbt makkerparret "Lady og Vagabonden". |

Den røde digter

Når arbejderbevægelsen fejrer 1. maj, er Carl Scharnberg med i kulissen. Scharnberg blev kaldt for arbejderklassens digter. I både skrift og tale havde han et skarpt blik rettet mod de urimeligheder, arbejderne måtte gennemleve.

af Peter Kyhl Olesen | Acpo20@hotmail.com

”Gennem vore lange, ofte bitre barndomsår/kaldte de os altid: Unger fra Kommunens Gård. / De ku flere ord. De grined. Håned. Gjorde nar. / Deres yndlingsskældsord var det samme: Proletar.”

Digtet hedder ”Proletar-unger” og er skrevet af Carl Scharnberg, der er kendt som ’arbejderklassens digter’. Scharnberg voksede op sammen med to søstre i et arbejderhjem i Sønderjylland i 1930’erne. Moren var rengøringsdame, faren skrædder. Familien blev dybt præget af 1930’ernes depression og arbejdsløshed, og Carl oplevede derfor på egen krop fattigdom, udstødelse og mistrøstelighed tidligt i sit liv.

Hvis det ikke havde været for Carls bedstemor, havde han nok ikke senere i livet kunnet fastholde en stolthed over at tilhøre en arbej-

derfamilie. Bedstemoren var arbejderkvinde og enke med syv børn, så hun måtte arbejde dag og nat for at forsørge sin familie. Samtidig var hun med til at stifte Kvindeligt Arbejderforbund i Haderslev. Hun var af den faste overbevisning, at man ikke skulle skamme sig over at være proletar. Det var en holdning, der gjorde et uudsletteligt indtryk på Carl, og som senere skulle blive drivkraften i hans arbejde og engagement.

Skrev på egne erfaringer

Det var først i halvfjerds- og firserne, at Carl Scharnberg slog sit navn fast som digter. Forinden havde han markeret sig stærkt som indædt pacifist og modstander af atomvåben. Han var en af hovedmændene bag en kampagne mod atomvåben, der blev en folkelig succes, men var samtidig udsat for hetz fra medier og adskillige politikere. I slutningen af tredserne tog han initiativ til at udgive ”Uofficielle synspunkter”, en samling af indlæg og synspunkter, der ikke kunne trænge igennem i de officielle medier.

Det var dog med digtsamlingen ”Proletar-digte” fra 1975, at Carl Scharnberg ændrede fokus og satte problemstillinger fra arbejder-tilværelsen på versfodder. Mange af arbejderne følte, at han skrev noget, de selv tænkte, men havde svært ved at formulere. Med karakteristisk respekt for arbejderne kommenterede han dette med, at ”jeg har aldrig skrevet noget, som andre ikke selv har erfaret”.

Målet for Scharnberg var i bedstemorens ånd at indgyde arbejderne en følelse af, at de var værdifulde, og på den måde give dem tro på deres egne evner, hvilket var sin sag i en tid, hvor man underkendte deres indsats.

I digtet ”Os piger” spørger Scharnberg retorisk om, hvordan det ville se ud, hvis der ikke var piger til at holde samfundet oppe, og

slutter på en gang stolt og sammenbidt med: ”Hvem er det, der altid slæber og slider/ og sørger for dette, at tingene glider./ Så ret dog ryggen i selvsikker trods. Vort samfund fungerer i kraft af os!//” At Scharnbergs digte blev læst og taget seriøst af arbejderne, skyldes hovedsageligt den korte, letlæselige og præcise form, de var skrevet i. Det gav en gennemslagskraft blandt dem, digtene handlede om.

Digtene lever videre

Foruden det skriftlige arbejde var Carl Scharnberg her og der og alle vegne og udviste et enormt engagement, når arbejdernes rettigheder blev knægtet. Han holdt taler i fagbevægelsen og var på barrikaderne under demonstrationer, hvor han ofte læste nogle af sine digte og talte for at opildne arbejderne til at kæmpe for deres sag. Scharnberg fejrede sin sidste fødselsdag i Esbjerg med de strejkende Ri-Bus-aktivister i 1995. Et par måneder efter døde han pludseligt af et hjertestop under et foredrag i en SiD-forening, 65 år gammel.

Men Scharnbergs tekster lever videre. Flere kunstnere har gennem årene sat musik til hans digte. Senest har den unge musiker Rasmus Broe genfortolket en række af dem, så de kan tale til en ny generation.

- Bare det, at Rasmus Broe har lyst til at fortolke Scharnberg, siger lidt om, at der er noget aktuelt over ham. Også fordi Rasmus ikke selv er vokset op i et arbejderhjem, siger Finn Sørensen, næstformand i 3F Industri og Service og bestyrelsesmedlem i Carl Scharnbergs Uofficielle Fond.

- Mange af de ting, Scharnberg sloges mod, er stadig aktuelle: arbejdsløshed, fattigdom og krig. Og Carls budskab er lige så vigtigt i dag, som da han skrev og talte til de mange møder rundt om i fagbevægelsen: Det nye sker, når de underste i samfundet begynder at blande sig. |

SANGE MED ILD OG HÅB

Musikeren Rasmus Broe har på albummet ”Ildsjæl” sat musik til et udvalg af Scharnbergs tekster. Sangene på cd’en handler om at turde stå ved sig selv – og brænde for noget.

- Jeg er ikke vokset op i et arbejderhjem som Scharnberg, derfor synes jeg, at det ville være hyklerisk at skulle fremføre sange om at være fattig. Jeg koncentrerede mig i stedet om de digte, der handler om det mere følsomme, om at finde håbet i svære tider og at stå ved sig selv og sine meninger, siger Rasmus Broe.

Han var selv ’optændt’ under arbejdet med cd’en.

- Jeg følte det, som om der gik en ild igennem mig, da jeg arbejdede med Scharnbergs ord. Jeg håber, at den fornemmelse også når dem, der hører cd’en, så hans budskab om at tage stilling og turde handle bliver ført ud i livet.

”Ildsjæl” udkommer den 11. maj og kan købes i musikforretninger landet over.

foto Mikkel Heriba

DRÅBEN

at drømme
ønske
ville
håbe
er måske
den første
lille
dråbe

at starte
prøve
vove
gøre
blir måske
til det at
gennem
føre

Carl Scharnberg

Arbejderdigteren Carl Scharnberg (i midten) fejrede sin 65-års-fødselsdag mellem strejkende Ri-Bus-demonstranter i 1995. To måneder senere døde han af hjertestop, mens han var ude at tale for en flok SiD'ere.

foto scanpix

CARL SCHARNBERG, 1930-1995

- Forfatter, digter, højskolelærer og politisk aktivist. Scharnberg udgav en mængde noveller og digtsamlinger.
- Gjorde sig til fortaler for sin egen version af copyright med sin erklæring "Genbrug ses gerne". Det var en opfordring til mindre blade om, at de frit kunne bruge hans tekster og tegninger, så budskaberne kunne komme ud blandt folk. Opfordringen gælder stadig.
- Fik en lang række priser som anerkendelse for sit kulturelle og politiske arbejde.

Læs mere: www.carlscharnbergsuofficiellefond.dk

foto scanpix

En **plade** bliver født

Partypiraten, en af landets frie fugle, møder sit yndlingsorkester, Magtens Korridorer, i deres øvelokale. Sidste år fulgt han dem rundt på den danske musikscene til i alt 26 koncerter med sin barnevogn, hat og postjakke på slæb.

af **Birgitte Ellemann Höegh**

| birgitte.hoegh@os.dk

foto Flemming Schiller

Når Magtens Korridorer spiller på de danske festivalpladser, bliver der ret tit hejst et piratflag nede ved lydmandens hus. Det indikerer, at Partypiraten – en af Danmarks frie fugle, som han også kalder sig, der tyndslider landevejene fra maj til september – er kommet forbi for at høre sit yndlingsorkester spille. Og når Magtens Korridorer ser flaget, bliver Partypiraten inviteret ind på koncertpladsen, og fra scenen opfordrer de publikum til at give "manden i den røde postfrakke og høje hat" en pilsner eller to. For Partypiraten er mildest talt blevet grebet af rock-punk-boostet Magtens Korridorer, som han beskriver som "nutidens version af Røde Mor" (kunstnerkollektiv fra tredserne, red.).

- For de er sgu da de eneste, der har noget

ordentligt på hjertet – indimellem også politisk. Hvem har ikke haft et lorteparforhold, siddet på Nordhavn Station en søndag i december eller spist pølser på Kastellet, spørger Partypiraten, da vi mødes en kold aften inden aftalen med bandet, som øver numre til deres næste album i en gammel chokoladefabrik på Prags Boulevard i København.

Vi snupper en pizza og taler om hans relation til orkesteret.

- Jeg har i alt hørt 31 koncerter med Magtens Korridorer over de sidste tre år. Sidste år nåede jeg at høre dem spille 26 gange, rejste rundt i hele landet, har været på druk med dem og e-mailet, når jeg har ment, jeg havde noget useriøst at sige. Mit yndlingsnummer er "Døden nær". Der er sket nogle ting på gaden, så jeg har fået en sygdom, og jeg lever mit liv i overhalingsbanen, siger Partypiraten som ikke vil nærmere ind på, hvad han fejler.

Der blev udvekslet 'krammere', dåseøl og heftige historier om lidt af hvert, da Partypiraten (i den grønne jakke) mødte sine idoler, Magtens Korridorer, i en gammel chokoladefabrik på Amager.

Storetå var ved at falde af

Vi spiser pizzaen med ananas færdig og går over til fabrikken og bandets øvelokale. Inde ved siden af øver et heavy metal-band, der giver så høje svingninger i hele fabrikken, at man kan mærke bassen i ballerne. Og så bliver der udvekslet 'krammere', dåseøl og heftige historier, hvor alle taler i munden på hinanden om de seneste par års koncerter. Bl.a. om en drukture i Fernet Branca, som Partypiraten troede var rom. "Jeg siger jer, min storetå var ved at falde af".

- Åhhh, jeg har sgu savnet jer, siger Partypiraten.

- Nåååårh, siger flere i bandet i kor.

- Ja, men det har jeg sgu. Seriøst, svarer Partypiraten.

Journalisten stiller spørgsmål, men det er umuligt at få ørenlyd. Men omsider, da bandet bliver spurgt til deres holdning til skæve eks-

- Det tæde sgu op at være med til at se en plade blive født. Det har jeg ikke prøvet før. Det rør' ved mig.

Partypiraten

stenser, holder forsangeren, Johan, en laaang enetale, mens de andre kigger op i loftet, dasker lidt til deres instrumenter, fniser og nikker istemmende – henslængt på gulvtæppet eller bag trommesæt og guitarer.

- Det etablerede samfund består jo af arbejdsivrige mennesker, som lever op til hele den konstruktion, der holder samfundet sammen. Men at være en del af det kan ofte være en linedans. For mange går jo rundt på lykkepiller, er stressede, spiser det forkerte, har ikke tid nok til deres børn og arbejde – synes også de burde tage lidt mere på ferie – og de bruger weekenden på at reparere huset. Derfor tilter vi tit ned fra den line, er sygemeldte i et år, mens andre aldrig nogensinde opnår at få en position i det dér etablissement. Det allervigtigste for et samfund er, at man hele vejen igennem respekterer det enkelte menneske. Ligegyldigt hvordan man er konstrueret oppe i hovedet. Hvis man ikke kan holde til et arbejde med rudekuverter, har der i de sidste par års politik været en tendens til, at man fandeme også selv er ude om det. Og det er et stort problem. Alle undersøgelser viser jo, at alle mennesker gerne vil lave et eller andet meningsfuldt, siger Johan.

Der bliver gryntet og grinet fra alle hjørner, og Niklas vågner og klimter lidt mere på sin guitar.

Jagten på det gode liv

- Men har I regnet den ud? Hvor får I afløb for alt det, I gerne vil, spørger journalisten og prøver at holde drengene på det seriøse spor.

- Det her er jo vores 'boksbold' – at komme her og spille musik om aftenen, siger Rasmus.

- Man bliver nødt til at kigge ind i sig selv for at finde ud af, om man har regnet den ud. Nogle går og planlægger, at hvis de laver det her køkken eller får den her forfremmelse, så bliver det fedt, men bliver de forløst?, spørger Johan.

- Det ved man jo ikke. Der er jo nogle, der løber efter deres karriere og er glade, mens de gør det, svarer Rasmus.

- Helt sikkert, men jeg har stjålet det her fra en rapport "Det Gode Liv" fra Instituttet for Fremtidsforskning. De skriver, at nogle jagter lykken – f.eks. en elitesvømmer, som oplever det dér kortvarige kick, når hun bliver nummer et til OL, resten er vejen derhen. Andre synes, de har det fint i nuet. Knut Hamsun skriver et sted om en fange, der sidder på sin kærre på vej til skafottet. Der er et søm, der irriterer ham lidt. Så rykker han sig en lille smule, og så har han det straks behageligere – det er jo et godt eksempel på dét at leve i nuet. Det der med at regne den ud tror jeg er svært at sige noget generelt om, siger Johan.

Halvnøgen og i strutskort

Bagefter snakker de igen i øst og vest – om alkoholpromiller, om en finne, der har overlevet en promille på over 10, om Næstveds fodboldhold, om badeture ved Vesterhave, og om ►

- De er sgu da de eneste, der har noget ordentligt på hjertet, siger Partypiraten om sine idoler, Magtens Korridorer, som han følger fra koncert til koncert. Øverst fra venstre: Niklas, Johan, Terkel, i midten Anders, forrest fra venstre Partypiraten og Rasmus.

- at få fremstillet et krammedyr, der skal ligne Partypiraten, som merchandise.
 - Det ville sgu da gi' kassen, mener Rasmus.
 - Og Partypiraten fortæller en historie om en gang i Skanderborg, hvor han havde svært ved at komme ind til en koncert, fordi han havde danset halvnøgen rundt i et strutsført foran indgangen ...
 - Men så kom der en eller anden – jeg ved ikke, om det var Gud eller Fanden – og gav mig et endagsarmbånd, fortæller han.
 - De taler også lidt om næste års koncerter.
 - Kan I virkelig godt klare kun at skulle spille syv koncerter? Jeg har jo været inde på nettet og se på jeres tourplan for at planlægge mit næste år, siger Partypiraten.

- Det allervigtigste for et samfund er, at man hele vejen igennem respekterer det enkelte menneske.

Johan, Magtens Korridorer

- Nej, men vi skal jo også lige ud med vores næste plade, før man for alvor går i gang med at booke os, siger Johan.
- Så får I eddermame travlt. Jeg håber, at jeg er død inden. For jeg kan da ikke klare 26 koncerter igen. I kommer jo i jeres åndssvage bus, mens jeg kommer gående med min barnevogn.

Til gengæld fik I mig til Vesterhavet sidste år. Jeg stod der med fire billig-bajere, og hold kæft hvor var der smukt. Men helt ærligt, hvordan har I det med, at sådan en gammel idiot som mig drøner rundt og synes, at I er for seje?, spørger Partypiraten.

Et kort sekund bliver der helt stille, så siger Rasmus:

- Det er jo ikke noget, et polititilhold ikke kan fikse.
- Alle griner, og Johan tilføjer:
- Det er et kæmpe, kæmpe kompliment, og vi er stærkt beæret over, at du gider os ...
- Jeg tuder altså stadig, når jeg hører "Døden nær". Men jeg håber ikke, at jeg skal høre nogle af jeres nye numre nu, for så får jeg bare storhedsvanvid, siger Partypiraten.

Så nakkehårene rejser sig

Og storhedsvanviddet – det må han altså tumle med, for da interviewet er slut, går de fire drenge i gang med at spille nye numre.

- Nu skal du høre Piraten ..., siger Rasmus.

Og så træder de på en masse pedaler med knapper og lys på, får indstillet deres 'spader' og spiller et noget så smukt nummer, hvis tekst lyder nogenlunde sådan her:

"Vi gik rundt med gamle ar og nye sår ...

Løb i cirkler om en drøm... Og vi dyrkede de hule monumenter ... Til en alt for tidlig død."

Nummeret er så fint, at det får nakkehårene til at rejse sig på Partypiraten, og han hvisker journalisten i øret:

- Det tøde sgu op at være med til at se en plade blive født. Det har jeg ikke prøvet før. Det rør' ved mig.

Og således slutter aftenen på Prags Boulevard. Drengene øver færdigt, Partypiraten lytter tilbagelænet, tager sig et par slurke øl og smutter bagefter over på "Den kolde næse" (nødherberg på Amager, red.) for at få lidt nattesøvn, inden han skal hjem til Næstved næste dag. Drengene tager hjem til deres koner, kærestes og børn. |

Artiklen er en del af serien "Hende/ham vil jeg gerne møde", hvor Hus Forbi-sælgere interviewer et af deres forbilleder i samarbejde med redaktionen.

MAGTENS KORRIDORER

- Består af Anders Ramhede på trommer, Johan Olsen som forsanger, Niklas Schneidermann på guitar og kor, Rasmus Kern på guitar, trommer og mundharpe samt Terkel Møhl på bas.
- Når de ikke spiller musik, arbejder de som hhv. biokemiker, musiklærer, gymnasielærer og i socialpsykiatrien.
- Deres første plade, "Bagsiden af Medaljen", kom i 1998, men allerede i 1997 blev de kendt for "Hestevise", som Tæskeholdet tog op på P3 hver fredag som deres slagsang.
- Bandet fik sit kommercielle gennembrud i 2005 med sangen "Lorteparforhold", der udkom på albummet "Friværldi".
- Næste album er på gaden til september.

PARTYPIRATEN

- 53 år gammel og far til fem børn, hvoraf fire er på 'gule plader'.
- Har et lille værelse i Næstved, hvor han går i vinterhi. I sommerhalvåret er han på gaden med sin barnevogn, som han stiller op ved siden af sin ghetto-blaster, hvorfra han spiller alt fra techno og rave til house.
- Vil gerne være gade-dj, men ved endnu ikke helt, hvordan han skal få strøm til barnevognen.
- Har været på gaden i fem år og startede første år i en forrygende snestorm, efter at hans kone havde forladt ham.

foto Holger Henriksen

LÆSERNE SKRIVER

PAK INTOLERANCEN VÆK

Tænk, jeg bliver så glad, når en hjemløs har fået et bad, er blevet klippet, har fået nyt tøj, et sted at bo og kontanthjælp. 'Min' Hus Forbi-sælger er ikke helt dér endnu, og jeg har stor respekt for, at han på trods af sine ting orker at gå på arbejde. Og især stor respekt for, at han orker at bære de nedsættende og fordømmende blikke, der møder ham. Det må være hårdt at blive ignoreret, når han nu prøver at gøre noget ved sin situation.

At nogle eks-hjemløse har fået tag over hovedet og en fastere indkomst, viser jo bare, at projekter trods alt virker. Betyder det så, at de lige så godt kan blive hjemme og gå til i deres misbrug, og vi privilegerede kan blive fri for at få forstyrret vores åsyn, når vi skal ned og købe dyrt ind i supermarkedet?

Slå lige bak – pak intolerancencen væk, og vis respekt for disse mennesker, der af en eller anden grund er havnet i suppedasen. Jeg føler mig ikke snydt, når jeg betaler 20 kr. Jeg kan kun glædes for dem, der er så heldige at have en bolig og få kontanthjælp. Det må trods alt være bedre end at sove på gaden og ty til værre ting for at få til dagen og vejen.

*Med venlig hilsen
Thais Kofod
København NV*

BENNIE FRA HILLERØDGADE

Må jeg ikke bidrage med en positiv oplevelse:

Jeg kom hjem en nat, lidt beruset, for det var fredag. Og lige da jeg skulle lukke min gadedør op, hørte jeg et underligt støn. Jeg så en skygge ligge foran en parkeret bil. Der lå Bennie. Jeg gik ud for at se, om han var kommet til skade, men Bennie sov og var noget beruset. Det var stadig koldt i april, og jeg kunne ikke få ham op at stå. Jeg hentede et tæppe og ringede efter en ambulance, han kunne jo have slået sig. Op til 4. sal og ned igen, Bennie var ikke til at ruske op, og flasken trillede fra ham, tom!

Ambulancen kom, lige som Bennie kom til sig selv, og han ville ikke med!

"Så kan vi ikke gøre noget", sagde de. Jeg mente, at det var vist ikke helt o.k. Men nej, Bennie stod på benene lænet op ad den parkerede bil og ville til herberget i Hillerødgade.

Han kom på benene, men kunne kun gå med støtte ... Vi endte med at følges. Jeg med et fast greb om Bennies arm. Bennie var også i godt humør og lagde sin arm om min skulder, og vi svingede ned ad Glentevej og delte mine cigaretter. Jeg tænkte: "Hvad

må folk dog ikke tænke?", men Bennie fortalte mig sin livshistorie og sagde, at jeg "var sgu' en sød tøs".

Vi nåede Hillerødgade, og personalet tog pænt imod mig. Jeg blev lidt befippet. "Tror de nu, at jeg er hjemløs?" Bennie blev straks genkendt af personalet, og jeg blev budt på kaffe og småkager. Jeg spurgte, hvor mange som kommer her, og blev overrasket over antallet. Hvor er de om dagen? "På gaden", lød svaret.

Bennie fandt sin madras og gav et knus og sagde igen, at jeg "sgu' er en dejlig dame", men nu skulle han sove, så måtte jeg selv finde hjem. Efter en dejlig snak med personalet gik jeg hjem, helt glad for at have mødt Bennie.

Jeg har lyst til at sige tak for at have åbnet mine øjne for, at så mange ikke har et hjem, men alligevel har så meget at give, selvom Bennie sikkert ikke vidste, at det var det, han gjorde på turen til Hillerødgade. Og tusind tak til personalet for at tage godt imod mig og Bennie en kold nat i april 2008.

(Forkortet af red.)

*Med venlig hilsen
Cornelia Falck*

LIGEGYLDIGHED OVER FOR HJEMLØSE

Det er under al kritik, at politiet i Danmark er blevet så slappe, som de er. Jeg har op til flere gange kontaktet Københavns Politi om to hjemløse, der ligger og sover på Strøget. Det eneste svar, man får, er: "Vi kan desværre ikke hjælpe dem." Og i Hus Forbi (marts, red.) læste jeg om en hjemløs, som lå ved en restaurant ved Tivoli, hvor en kvinde kom forbi. Hun ringede

112 og fik at vide, at politiet ikke kunne hjælpe. Hvordan kan det være, at folk kun tænker på sig selv og ikke går ind og hjælper sådan en stakkel? Måske tænker de, at det er billigere at putte vedkommende i en kiste, end det er at hjælpe ham.

(Forkortet af red.)

*Lars Molbæk
Hillerød*

SKYGGESJÆLE

Stille og øde ligger byen hen i natten bevæger mig som i en trance gennem byens små gader stemmen fra den sidste sang i mine ører "still alive, I am still alive"

Da ser jeg ham, alene og kold sovende på den falmede grønne bænk svøbt i den slidte brune jakke seks beskidte poser ved hans side med hans eneste ejendele

Hvem er han, hvor kommer han fra hvad hedder han, hvorfor er han her som en skygge bevæger han sig imellem os os, som har alt, i vores jagt på goder og status vi har glemt ham, vi ænser ham ikke

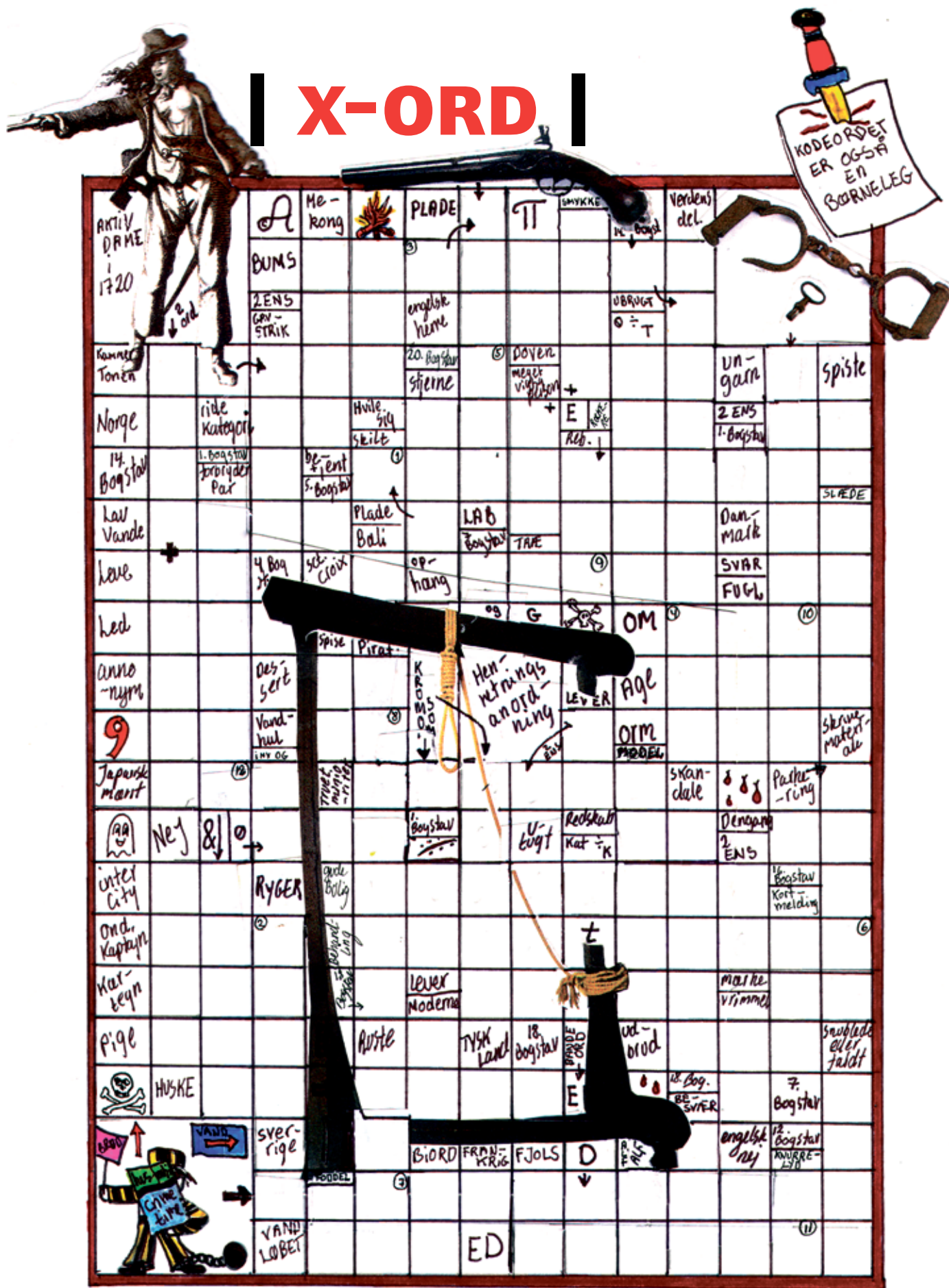
Ser han på os, kigger vi væk kigger vi på ham, ser vi ham ikke hvor går han hen, når gaderne fyldes fyldes med materielle mennesker og deres jagt på evig succes

Stille sætter jeg mig på bænken ved siden af fælder en tåre, for denne sjæl sjælen, der bevæger sig, som en skygge blandt os og minder os om vor egen manglende evne til at tage hånd om de sjæle, der lever i skyggerne

Igen mindes jeg den sidste sang "still alive, I am still alive" der pludseligt klinger sorgfyldt som et nødråb, fra en glemt sjæl gemt i byens skygger

Rejser mig igen fra den kolde grønne bænk og træder sagte hen til ham lægger stille en hånd på hans skulder og hvisker til ham, med tårer i øjnene "du er nu ude af skyggen, for jeg har set dig"

*Anonym
(Navnet er redaktionen bekendt)*

af Anne Jensen,
tidligere hjemløs

SEND LØSNINGEN PÅ X-ORD SENEST DEN 10. JUNI

Blandt de rigtige løsninger
trækkes lod om:
1 boggavekort på 500 kr.
Vinderen får direkte besked.

Skriv **kodeordet** på bagsiden af
kuvert/postkort, og send det til
HUS FORBI
Tornebuskegade 1, 2.
1131 København K

1 2 3 4 5 6 &
7 8 9 10 11 12

VINDER AF X-ORD NR. 83

Niels Bomholt Rasmussen
Søborg

HJEMMELIG IDYL

Det er ikke altid en dans på roser
At ha' livet stuvet ned i indkøbsposer
Om vinteren, hvis man ik' vil fryses helt til is
Må man huske at drikke sprit i litervis
Men nu kan man glemme naturens pres
For her kommer sommeren med humle og græs

www.andersagerbo.dk

DIGTET

Et følsomt hjerte
bliver knust så let
en sulten mave
bliver for hurtig mæt
vores liv
i denne verden farer af sted
som om vi ikke hurtigt nok
kan få sagt farvel.

Poeten

VORHERRES KØKKENHAVE

Dansk ingefær lokker fluerne i fælden med sin hørm af råddent kød.

foto scanpix

- Vi sidder bare der og nyder himlens første rødmen, som har overtaget taktstokken fra nattens lidt dystre, men spændende musik.

| MAJ |

Som digteren Ludvig Bødtcher engang så smukt skrev: "Nu sænker sig vårens svangrende luft / og knopperne briste, og blomsten får duft ..."

Hvad Vorherre sidder og tænker på, ved jeg naturligvis ikke, men nok noget af det samme som jeg. Vi sidder i skovbrynet og venter som så ofte før på dag-gryets komme. Det er maj – endda den 12. maj – hvor nattergalen begynder at synge. Maj er forårets sidste måned, skøn som alle andre måneder på sin egen sanseberusende facon. Alt, hvad Vorherres køkkenhave kan byde på af planter og træer, i skov, i krat, på agre og i grøftekanter, står i blomst. Når solen har brudt horisonten, og morgenduggen er fordampet, vil en vidunderlig og mangfoldig duft brede sig med køkkenhavens lyde fra dyr og fugle.

Vi laver en gryde te på stormkøkkenet (et sådant støjer ikke) og sidder bare der og nyder himlens første rødmen, som har overtaget taktstokken fra nattens lidt dystre, men spændende musik. Da solen viser hele sin runde, røde skive, pakker jeg mit lette grej sammen. Det er kun en endagstur, en oplevelsestur, hvor jeg blot vil tage lidt blade af ramsløg med mig hjem, inden de alle er gået i blomst.

Fugle og frøer

Vi går langs et af de mere 'alsidige' levende hegn, hvor hvidtjørnens helt storslåede blomsterpragt synes at være hjemsted for alle køkkenhavens insekter. Her plejer jeg at høste mine 'skovæbler' eller skovabild. De står der også og er så smukke med de røde knopper og lyserøde blade.

På vej mod de store løvskove skal vi igennem et sumpet område og støder på engkabbeleje. Ved en vandkarse sidder en frø og gløder med sine basedowøjne, men den største oplevelse er dog at finde en rødkælks rede. Det er lidt tilfældigt, den kommer bare flyvende ud af et hul blandt elletræernes for-grenede rødder og afslører en rede med fire æg.

Jeg undres over, at selvom de fleste fugle ligger på æg, er der alligevel et mylder af små og nye, der er ude for at opleve friheden uden for reden. Den kan være dyr, for mange fugleunger ender måske som mad for rovfugle eller køkkenhavens andre kød-ædere.

Jeg er lidt skuffet over, at vi ikke ser nogen af de første natugleunger, der plejer at sidde rundt om i grenene og vente på, at far og mor bringer dem mus. Ser du dem, så hold fingrene fra dem! De er ikke forladte. De eneste uldkugler, jeg ser ude på marken, er nogle få langbenede vibeunger, der under forældrenes nøje opsyn er ude at løbe en tur.

Ingefær som fluefælde

En af de underligste planter, jeg kender, støder vi på i dag, nemlig dansk ingefær. Den er besværlig at beskrive. Bladene er rødligbrunt plettede og pileformede. Blomsten består af en kolbe, hvis ene del er hunblomsten, den anden hanblomsten. Den øverste brunviolet del af kolben er nøgen, men omgivet af et grønt hylsterblad. Bladene visner tidligt bort, og plantens frugter er røde bær, der bliver siddende længe. Her er plantens gode historie:

Blomsterstand og hylsterblad er en fluefælde – ikke for at æde insekterne, men for at bruge dem til formering. Kolben udsender en hørm af kød i forrådnelse, hvilket ingen flue kan modstå. Fluerne rutsjer ned ad den glatte indervæg, ned i bunden, hvor fimrehår forhindrer dem i at slippe ud. Her er der føde til dem i form af nektarholdigt vand. Efter et stykke tid rådner hylsterbladet, og fluerne, der nu er fyldt med hanblomstens støv, afleverer dette til hunblomsten – og får så friheden. Ja, en lidt anderledes bestøvningsmetode! Dansk ingefær er giftig – så nok lugte, ikke røre.

Nyd det sidste af foråret og Vorherres forunderlige køkkenhave. |

STEEN VIGGO JENSEN

steenviggo@galnet.dk

Er tidligere hjemløs og udeligger. Boede i naturen fra foråret 1992 til vinteren 1993. To-tre gange om måneden overnatter Steen Viggo i naturen. I forbindelse med sine ophold i naturen fører han dagbog, og det er de optegnelser, der ligger til grund for hans månedlige bidrag til Hus Forbi.

VORHERRES KØKKENHAVE – NU SOM BOG

Pris 149 kr. plus ekspedition

Bestil den på:

kokkenhaven@gmail.com

Jeg orker ikke at starte forfra på en madras

Susanne sidder i Vestre Fængsel og venter på sin dom efter seks måneder. Hun tænker på sin datter og hund – og på den bolig, hun ikke vil miste endnu en gang.

| HISTORIE FRA GADEN |

af Birgitte Ellemann Höegh

| birgitte.hoegh@os.dk

foto Holger Henriksen

- Det er så nedværdigende at sidde låst inde og hele tiden skulle spørge om lov til at gå på toiletet, i bad eller poste et brev, siger Susanne.

Siden oktober sidste år har hun siddet i Vestre Fængsel på grund af et slagsmål med en bekendt, der var brudt ind i hendes lejlighed. Susanne var fuld og reagerede voldsomt, så manden blev stærkt medtaget og kom på skadestuen. Susanne har været for retten og venter nu bare på sin dom.

- Vi går efter frifindelse. For han overfaldt mig i min lejlighed, men jeg tror ikke, det går så godt, siger Susanne og smiler venligt. I det hele taget har hun en meget mild facon.

Det er ellers lidt af en livshistorie, hun når at berette. Hun har tidligere været fængslet i otte år, dømt for at have været psykologisk bagmand for et manddrab, som hendes stedfars søn havde begået.

På springtur til Brasilien

Susanne ønsker ikke at ribbe yderligere op i den gamle sag, men får alligevel fortalt, at hun i fængslet blev gift med en brasiliansk mand – i lang lyserød kjole og hvid flæsebluse. Senere lykkedes det hende på en ledsaget udgang at flygte til Hovedbanegården, gemme sig under sæderne i et tog, springe af i Hamborg, komme videre til Belgien, hvor hun boede kortvarigt på et kollektivt landbrug, og ende i Brasilien. Her blev hun i ni måneder, men da hendes datter i Danmark fik det rigtig dårligt, tog Susanne hjem for at hente hende og blev umiddelbart efter fængslet.

- Da jeg havde udstået min dom, blev jeg løsladt til en kummerlig lejlighed på Vesterbro. Under fængselsopholdet havde jeg mistet min andelslejlighed, og man havde glemt at søge en ny bolig til mig, fortæller hun.

Sidste gang Susanne var i fængsel, grundet

en spiritusdom, blev hun løsladt til gaden. Denne gang håber hun at kunne beholde sin lejlighed i Helsingør.

- Jeg orker ikke at starte forfra igen på en madras hos en kammerat, siger hun, men ved ikke, hvornår hun kommer ud.

- Det er rædselsfuldt at gå i uvished. Jeg prøver at læse, men har svært ved at koncentrere mig. Jeg skriver en del dagbog for at få nogle af alle de følelser ud, dyrker yoga og maler i min celle, går i skole, løber og spiller badminton.

Gårdturen betyder alt

Indimellem har hun samvær med to andre af de i alt ca. 70 kvinder i Vestre Fængsel.

- Den ene er en afrikansk kvinde, der i sidste uge fødte en smuk baby, som hun har i sin celle. I går havde hun barnet med på gårdtur. Hun er slet ikke til at stå for – og mændene beskytter hende og siger: "I skal ikke stå og ryge her," fortæller Susanne og griner ved tanken.

Hun taler om mange andre ting. Om datteren, der er psykisk syg, og som hun håber at besøge på en ledsaget udgang. Om hendes trekvarte uddannelse som kok

og arbejdet i restauranten Den Grønne Kælder i København. Om at gøre sig hård blandt de andre fanger for at overleve. Om at være kvartalsdranker. Om præsten, der kommer i hendes celle og hjælper hende med at ringe til datteren, og om et inderligt ønske om at få en bolig sammen med nogle andre – måske i et slags storkollektiv som det, hun oplevede i Belgien.

Da tiden er gået, ringer Susanne på klokken, men kommer ved en fejl til at trykke på alar-men, så tre betjente kommer farende og banker døren ind. Susanne undskylder og bliver ledsaget tilbage til sin celle, hvor hun skal have frokost og måske skrive lidt i sin dagbog. |

Susanne blev idømt to et halvt års fængsel for grov vold. Hun har valgt at stå frem uden efternavn, men Susanne er hendes rigtige navn.

- Jeg blev løsladt til en kummerlig lejlighed på Vesterbro. Under fængselsopholdet havde jeg mistet min andelslejlighed.

3

spørgsmål til
Susanne, 47 år, fængslet
Hus Forbi-sælger

HVAD ER DU GLAD FOR LIGE NU?

- At min hund bliver passet af min rareste overbo.

HVAD SKAL DER TIL, FOR AT DIT MØNSTER ÆNDRER SIG?

- Jeg skal nok lære at være mere udadvendt og opsøge de tilbud, der er. Og så skal jeg lade være med at sætte flasken for munden.

HVAD ER DET VÆRSTE, DER KAN SKE?

- At nogle af mine pårørende falder fra, mens jeg sidder her. Jeg er også bange for, at jeg får en hård dom, så jeg ikke kan beholde min lejlighed.

Læs flere portrætter af Hus Forbi-sælgere på www.husforbi.dk